

est ratio terminandi istam unionem; sed personalitas independens ex
1. quæst. huius tertii. Sed si dicas quod nihil potest esse alicui ratio
 terminandi, quia potest suppleri vicem cuiuslibet suppositi creati.
 Hoc potest negari, si in termino requiritur incommunicabilitas:
 non enim est idem formaliter infinitum, & incommunicabile, quia
 omne infinitum est formaliter communicabile.

Ad aliam questionem, patet secundum dicta in *prima quæst. pri-
 ma distinctionis* (a), quod personalitas creata dicitur negationem de-
 pendentiæ actualis ad aliud: ut ad suppositum illius naturæ, & etiam
 spirituales, quæ quantum est ex parte ipsius aptitudinis, semper
 esset in actu, sicut animi separata semper dependeret a corpore,
 quantum esset ex aptitudine naturali eius. Cum igitur contradictio
 sit naturam actualiter dependere ad personam extrinsecam, & non
 dependere; naturam autem aliquam assumi et ipsam actualiter de-
 pendere hæc dependentiæ specialis; contradictio est ipsam assumi, &
 simul habere personalitatem propriam. Sed qui ponunt personali-
 tatem creatam dicere aliquam entitatem positivam ultra naturam singu-
 larem, propter quam repugnet sibi assumi, non tamen naturæ singu-
 larem, eos oportere aliam causam querere; quare persona non
 potest assumi; sed istud suppositum esse improbatum *quæst. 2.* & contra
 istud bene vadit ratio illa, quæ tacta est de divisione substantiæ, &
 accidentis; & substantiæ triplicis.

Ad argumenta secunde questionis. Ad primum, dico quod si ac-
 ceptari illud, quod positivum est in persona, quia personalitas nul-
 lam entitatem positivam addit ultra hanc naturam, persona creata
 idem est huic naturæ; sed si accipitur complete personalitas, se-
 cundum quod importat incommunicabilitatem, non omnino idem
 est persona, & hæc natura, sicut aliqua entitas indifferens ad ali-
 quam affirmationem, & negationem, non est omnino idem illi ne-
 gationi, sive sibi ipsi, cum illa negatione. Ita est hic, & ideo hæc
 natura habet sufficientem distinctionem ab hæc natura non dependen-
 tens, ut ista natura possit dependere, hæc tamen natura non depen-
 dens, vel per se nata non possit dependere in sensu compositionis.
 Probatio adducta per identitatem non concludit, nisi quod persona
 creata non addit identitatem positivam super hanc naturam, quod
 concedo.

Ad secundum dico, quod persona in creaturis non dicit dignita-
 tem nisi materialiter, scilicet ratione intellectualis naturæ, quam
 connotat, non autem formaliter ratione incommunicabilitatis, quam
 superaddit. (b) Quomodo autem negatio aliqua dicatur esse dignita-
 tis, dictum tunc *dist. 2. pr. lib. de ingenio.*

DISTINCTIO VI.

Circa istam Distinctionem sextam, in qua Magister agit de in-
 carnatione considerata ut in *facto esse*, queruntur tria. Primo,
 Utrum

a *Quære Occam, quodl. 4. q. 11.* b *Quæ. 1.*

Utrum in Christo sit aliud esse Verbi ab esse creato; Secundo, Utrum
 Christus sit aliqua duo; Tertio, Quæ istarum trium opinio, quas
 recitat Magister, sit tenenda.

QUÆSTIO PRIMA.

Utrum in Christo sit aliud esse Verbi ab esse creato?

Circa primum arguitur, quod non: quia esse constituit ens, & ita
 si Christus haberet duo esse, Christus esset duo entia, aut si ef-
 fet unum ens, non esset nisi unum per accidens; sed hoc est inconve-
 niens, secundum Bernard. ad Eugenium Papam. *Hæc est maxima,*
inquit, unitas ipsi illam, quæ est in Irin. Unitas per accidens non
 potest esse maxima inter unitates creatas: igitur, &c. Præterea,
 natura humana non unitur Verbo, ut forma materiæ, sive ut actus
 potentie, sed magis e converso; quia Verbum est actus: ergo non
 unitur, ut datur esse; sed magis ut recipiens esse: igitur, &c.

Præterea, infinitum non potest recipere esse a creatura; ergo non
 habet aliud esse creatum: natura autem unita.

Contra. 6. de *Trinitate*, c. 4. & 5. Sicut ab eo, quod sapere est fa-
 pientia; ita ab eo, quod est esse, dicta est essentia; sed non possunt
 esse plures sapientie, quin sint plura sapere: igitur, &c. Item An-
 selm. *Monol. cap. 6.* (a) Sicut se habent ista tria, lux, lucentis, lu-
 cere, sic essentia, ens, & esse: non possunt autem esse in aliquo
 plures luces, quin sint plura lucere; quia nullo modo priori essen-
 tialiter, necessarii multiplicatur suum posterius: ergo, &c.

Respondeo, quod in ista questionem certum est de esse essentia, quod
 tantum differt ab essentia in modo concipiendi, quod sunt in Christo
 ter talia esse, & quot essentia. Certum est etiam de esse substantiæ,
 quod scilicet est esse actualis existentia in seipso, non dependens in
 subsistendo ad aliud, ut ad suppositum; quod non est nisi unicum tale
 esse in Christo, sicut nec nisi unicum suppositum. De esse etiam,
 quod significat compositionem intellectus uniuscuius prædicatum cum
 subiecto, quod est syncategorema, de quo dicit Philosophus 5. *Me-
 taph.* quod esse significat verum non esse alium; patet, quod ter
 sunt ibi talia esse, quot possunt predicari de subiecto. Sed de esse ta-
 li actualis existentia; (b) prout distinguitur ab esse essentia, & esse
 substantia, est dubitatio, utrum sit aliquod esse tale in Christo,
 aliud ab esse creato. Et dicitur, quod non, quia si hæc natura ef-
 fet in supposito proprio, idem esset esse naturæ, & personæ: ergo,
 & nunc: quia hæc persona supplet personalitatem propriam, quan-
 tum ad esse personæ: ergo quantum ad esse naturæ. Sed ad istud
 respondeo, quod supplet eam terminandam dependentiam naturæ ad
 suppositum; sed non supplet ponendo istam identitatem, quæ est in-

E 4

ter

a *Idem 5. Tri. c. 2.*b *Henr. quodl. 3. q. 2. De Thom. 3. q. 17.*

ter ista. Similiter idem est esse natura, & personæ, quando est in supposito proprio quia persona non dicit nisi duplicem negationem ultra esse natura: ergo quantumcumque vni persona tollatur, esse natura non tollitur.

Præterea, si pars adveniret de novo toti habenti esse perfectum, totum non haberet aliquid esse ab illa parte; sed tantum haberet novum respectum ad illam partem: & pars esset per se totius, sicut esset de manu communicata de novo supposito præexistenti. Sed natura humana advenit Christo, quasi inferum supposito præexistenti: ergo non dat sibi aliquid esse; sed tantum recipit esse a supposito illo habente tantum novum respectum ad eam.

Præterea, Accidens non dat aliquid esse subjecto; quia tunc tot essent esse in Petro, quot accidentia; natura autem humana quasi accidentaliter advenit Verbo: quia præexistenti in se actu; ergo, &c.

Ista postio aliter declaratur: quia sicut quantitas comparatur ad qualitatem (a), & substantiam, & eadem quantitate utraque est quanta, substantia quidem formaliter, quia recipit, & qualitas quali per accidens: quia recipitur in quanto; ita eadem existentia est formaliter suppositi, quasi dans esse sibi; & natura unitæ supposito existenti, quam existentiam participat natura assumpta; & ita non oportet sibi ponere plures existentias.

Contra conclusionem hujus opinionis arguitur multipliciter. (b) Primo sic; generationis terminus est esse existentia, vel aliquid habens tale esse, s. *Physicorum* (c). Terminus per se generationis habet esse acquisitionem per generationem, Filius D. vere generatur ex matre temporaliter secundum Damascum, 53. cap. & illius generationis terminus est aliquid inquantum habens esse existentie, non autem increatum; quia illud esse non fuit effectum per generationem temporalem: ergo aliud esse.

Præterea, s. de Anima: *Vivere viventibus est esse* (d): sed in Christo fuit alia vita ab increata, alioquin non fuisset vere mortuus; quia mors est privatio vere vite: vita autem increata privari non potuit, & ita fuit in eo alio vivere, & per consequens aliud esse. Præterea, Anima creabatur: creatio terminatur ad naturam alteram existentem: ergo fuit aliqua existentia actualis anime, inquantum terminavit istam actionem: non increata: ergo creata.

Respondet ad primum (e), secundum, & quartum, quod esse increatum, ut est basius terminat. Contra: D. est basius, non dicit nisi respectum rationis, respectum rationis non est ratio termini realis, nec generationis casualis quæ.

Item, illam naturam, quam Verbum personavit, tota Trinitas produxit in ratione causæ efficientis, & conservavit, causalitas autem causæ efficientis, & conservantis non terminabatur nisi ad aliud quod existere non increatum, quia nihil efficit se: igitur, &c. Præ-

te.

a *Ges. quodlibet. q. 1.* b *Text. 7.* c *Lib. 5. c. 7.*
d *Text. 37.* e *Addit.*

terea; si ista natura dimitteretur a Verbo, non oporteret sibi acquiri novum esse per generationem, nec per creationem, & tamen ipsa dimissa ex hoc, quod dimissa, non esset annihilata, nec esset ens in potentia, ut anima Antichristi ante creationem: ergo haberet aliquid esse in actu, & non novum, quia per nullam mutationem positivam; ergo idem, quod modo habet; ergo &c. Præterea, natura Angeli posset assumi a Verbo & illa non posset manere eadem, nisi maneat sua existentia eadem secundum istos: ergo nec natura humana modo posset manere eadem in Christo, nisi manente sua existentia. Consequentia est manifesta: quia ita intrinseca est existentia sua uni, sicut alteri: ergo, &c.

Præterea, fundamentum relationis naturaliter præcedit relationem, & secundum esse actuale præcedit rationem relationis actualis: unio ista fuit relatio actualis; ergo ejus fundamentum præcessit naturaliter secundum esse actuale: fundamentum autem illud erat ipsa natura totalis: igitur, &c. Confirmatur quia prius naturaliter anima perficit corpus, quam tota natura esset nata assumi in illo priori forma fuit actus materię, & per consequens dabat esse sibi, quod non corrumpitur per assumptionem. Contra rationis istius opinionem, arguo, & contra primam se. Si Verbum tantum habet respectum novum ad naturam, ille erit respectus rationis tantum: cum autem per respectum rationis non dicatur subiectum formaliter esse aliquid: ergo Verbum, inquantum homo, non erit formaliter aliquid: consequens est contra illud, extra de heretici cap. cum Christus: ergo, &c. Præterea, pars adveniens toti, non dat esse toti, sed recipit: quia perficitur a forma totius: quia si remaneret distincta sicut prius, non reciperet esse totius, sed vel haberet proprium esse vel nullum: sed natura humana unita Verbo non informatur a Verbo, sed manet simpliciter distincta: vel igitur nullum esse habet vel aliquid esse proprium. Contra aliud argumentum de accidente, arguo sic. Accidens habet proprium esse actualis existentie, quia potest per se existere: igitur, &c. Item generationem terminat secundum quid: sed nullius generationis terminus caret esse actualis existentie: igitur, &c.

Præterea, facta transsubstantiatione panis in corpus, quantitas est ibi actualiter existens, & nullum esse acquiritur sibi per transsubstantiationem subiecti, quia per nullam transsubstantiationem positivam, puta generationem, vel creationem: ergo prius in subiecto habuit actualem existentiam, & eandem, quam post: igitur, &c.

Contra tertiam perusionem de quantitate, illa, si valeret, concluderet quod natura humana esset formaliter existens forma increata; quia qualitas est formaliter quanta eadem quantitate qua substantia, & tunc natura illa esset formaliter bona bonitate increata, & ita in infinitum diligibilis, & sic de veritate, & de aliis.

Concedo conclusionem primam rationum, quod natura ista, ex quo non est tantum in intellectu, neque in causa, sed extra causam suam, necessario habet suam propriam existentiam actualem, sicut

fuit

suum proprium esse quidditativum sed non habet propriam subsistentiam, quia subsistentia ultra existentiam nihil addit nisi negationem duplicis dependentiae, sicut dicitur est de personalitate, dist. 1. qu. 1. Ista autem existentia non est independens, sicut nec natura, eujus est; sed talis existentia est ibi tantum existentia Verbi; ideo hic est tantum una subsistentia.

Respondetur, (a) quod prius potest separari a posteriori una contradictione esse est prius, & absolutum. Contra, non queritur de novo miraculo alio ab assumptione sed si illo natura non caret, nec proprio esse, probatum autem est quod non illo; & etiam probatum aliter, quia tunc illi actus creatura repugnaret dependere nihil enim dependet nisi secundum esse suum. Similiter, natura nostra minus esset perfecta in Christo formaliter quam in Petro, quia esse ponitur ultima perfectio.

Dico etiam ulterius, quod est alia existentia ab increata, quae sit propria existentia hujus suppositi, & simpliciter. Primum declaro per oppositum. Ideo enim existentia pedis mei non est existentia mei, licet sit in me, quia ego non sum pes; neque subsistens respectu pedis, sicut suppositum respectu naturae; sed e converso magis pes exiit per existentiam mei, & ideo existentia pedis non est alia ab illa, quae exiit; sed tantum est alia existentia partialis in illa, quae exiit; sed oppositum est hic: Verbum enim subsistit in natura humana, sicut suppositum in natura propter quod proprie dicitur homo, & ideo proprie est existens existentia hujus naturae. Secundo dico etiam, quod simpliciter existit illa existentia; licet enim Sorres formaliter existat existentia albi quia formaliter est albus, non tamen simpliciter, sed secundum quid existit illa existentia; quia illa existentia est secundum quid, & maxime respectu existentiae Sorris: quae est in se existentia simpliciter: sed in proposito existentia naturae humanae est in se existentia simpliciter, prout ens dividitur in ens simpliciter, & in ens secundum quid, & ens simpliciter est substantia: ens secundum quid est accidens; existentia autem naturae humanae est existentia substantiae: igitur cum Verbum divinum simpliciter sit homo, simpliciter existit illa existentia. Et si dicas, quod verum est, quod ejus existentia in se sit existentia simpliciter, non tamen in Verbo.

Contra, qualis est existentia in se, tale existere datur cumque existenti per ipsam; Verbum existit existentia ista, scilicet per naturam humanam: igitur, &c. Et illud ultimum, forte erat ratio motiva aliorum de illa opinione; quia ista existentia naturae humanae non erat prima existentia hujus suppositi; sed adveniens ei, iam habenti esse perfectum; ideo videbatur esse existentia suppositi secundum quid, & sic, licet in Christo deberet concedi esse plures existentias, non tamen plures existentias Christi; quia tantum una, ut prima esset ejus simpliciter; aliae autem essent ejus secundum quid. Sed istud non concluditur: quia non omnis existentia, alicujus non prima,

est ejus secundum quid, si illud non est naturae dare existentiam secundum quid, qualis est omnis naturae substantialis qualitercumque se habeat ad illud, cui datur esse. Quod si omnino fiat altercatio pro eodem accipi esse non primum suppositi, & non simpliciter, tunc non est contentio nisi in Verbo, neque opiniones, quae videntur oppositae, contradicunt. Sed quando res constat, non est vis faciendi in nomine, secundum August. 1. Retract. Haec opi. 2. quantum ad illud, quod tenet de duplici existentia actuali, confirmatur per Damasc. c. 60. Vbi vult, quod in Christo sunt duae voluntates, & duo velle, sed esse immediatas se habeat ad essentiam, quam velle ad voluntatem; ergo magis necesse est ipsa pluralificari secundum pluralitatem naturarum.

Ad argumenta. Ad primum dico, quod etsi in Christo sint duae voluntates, non tamen duae volentes: quia concretatum non numeratur absque numeratione suppositi: sicut patet de habente duas scientias; qui non dicitur duo scientes. Ita in proposito, si sint plura esse, quorum utrumque erit esse simpliciter suppositi, non sequitur suppositum esse duo entia. Et etiam in forma arguendi, cum dicitur: esse constituit ens? ergo plura esse, plura entia: est fallacia consequentis a destructione antecedentis, divisio enim antecedentis, & consequentis includit aliquam negationem circa utrumque. Et ad confirmationem rationis, dum dicitur quod tunc esset Christus ens per accidens dico, quod si accipitur ibi proprie per accidens, ut aggregat duo genera, vel res duorum generum, non est illi ens per accidens: quia natura divina in nullo genere est. Natura etiam humana, nulli accidit: quia vere est: si tamen dicatur unum per accidens proprie quodcumque includens duo, quorum unum advenit alteri habenti esse completum, & non est forma per se informans illud constituens tertium, potest concedi, licet in proposito non bene foveret. Ad aliud Ber. dico quod unitas potest dici maxima, vel ex privatione distinctionis, vel ex perfectione illorum unitorum in ipsa unitate. Primo modo non est hic maxima unitas: quia maxima est hic distinctio naturarum. Secundo modo potest concedi maxima unitas post unitatem Trinitatis, quia ipsa unita sunt perfectissima: quia unum est infinitum, & alterum est substantia perfecta in se, & ex unione ejus ad reliquum est perfectissimum per communicationem idiomatum: quia est Deus. Ad aliud concedo quod natura humana est possibilis, sicut etiam est possibilis respectu causae, sed non non sicut perfectibile ab ipso Verbo quia Verbum nullius potest esse forma; & e converso, etiam natura non est forma Verbi: ideo non datur esse per informationem: sed per unigenem. Sicut enim ex ista unione Verbum hac natura est homo, ita hac natura est existens existentia hujus naturae.

Ad aliud patet per idem; quia infinitum nullam perfectionem recipit quae informet ipsum, tamen sicut ista natura unitorum sibi sine receptione passiva alicujus perfectionis in Verbo, ita Verbum ex tali unione est existens existentia hujus naturae.

Ad argumenta pro opin. patet de parte, & accidente & quantitate, quia improbata sunt arguendo contra eam: nec enim ipsa natura est pars aliquis totius; nec in se accidens: nec formaliter existens existentia increata,

QUESTIO SECUNDA.

Primum Christus sit aliqua duo?

Quod sic, quia Christus secundum quod homo, est aliquid; secundum illud *Extra de hereticis, cap. Cum Christus*, & secundum illud, quod Deus, est aliquid, ergo secundum, quod homo est idem aliquid, quod est Deus, vel aliquid aliquid: Similiter secundum quod Deus est idem aliquid, quod homo, vel aliquid aliud; sed secundum quod Deus, non est idem aliquid quod homo, quia tunc humanitate esset Deus: ergo aliud, & aliud: ergo duo. Sed secundum quod homo, non est idem aliquid quod Deus, sed aliquid, & similiter secundum quod Deus, non est idem aliquid, quod homo; quia tunc humanitate esset Deus: igitur aliud, &c. Præterea, Damasc. 53. cap. *Non totum autem Deus*; (a) non solum enim est Deus, si non est tantum Deus: ergo est Deus, & aliquid aliud, quam Deus, & ita duo. Consequenter patet ex simili, quia si homo currit, & non tantum homo currit: ergo aliud ab homine currit: ergo similiter a patre prædicati.

Præterea, secundum Philosoph. 5. *Metaph. cap. de Uno*, (b) Differentia specie infert differentiam numero, sicut differentia genere infert differentiam specie: sed hic est differentia, quasi specifica naturarum; ergo numeralis, & ita duo.

Præterea, sicut masculinum pertinet ad suppositum, ita neutrum ad naturam, & e converso secundum Damascen. 53. cap. (c) ergo cum ibi sint duæ nature, potest dici duo neutraliter, sicut propter unitatem suppositi dicitur unus masculine. Confirmatur ratio, quia tres personæ Divinæ sicut dicuntur tres masculine propter trinitatem suppositorum, ita dicuntur unum neutraliter propter unitatem nature: ergo per oppositum hic.

Contra: Christus non est nisi Deus, & homo: & hæc non sunt duo quia Deus est homo, & omnis prædicatio est respectu aliquis unitatis, sive per se sit, sive per accidens, non ratione dualitatis: ergo Christus non est aliqua duo.

Præterea, Athanasius in simbolo: *Non duo tamen, sed unus est Christus* (d). Item Hilar. 9. de *Trin.* vide illud, & alias auctoritates bonas pro, & contra, quære *dist. 7. in 2. opin.* Ad questionem dico, quod conclusio est manifesta, quod non est duo masculines, quia non duæ personæ: quia tunc non esset unio in persona; nec duo neu-

traliter, quia non est natura humana, licet habeat in se duo neutraliter, id est duas nature: ergo nullo modo est duo.

Ad primum argumentum in oppositum dico, quod est inquantum Deus sit aliquid, & inquantum homo sit aliquid, non tamen sequitur, quod, inquantum homo, sit idem aliquid, quod est Deus: nec aliud aliquid: quia proprie accipiendo *inquantum*, ut scilicet, notat illud, quod sequitur, esse rationem inherentem prædicati, est fallacia consequentis, arguendo ab inherentia prædicati superioris, ad inherentiam prædicati inferioris cum *inquantum*. Unde non oportet illud, quod est ratio inherentis superioris, esse rationem inherentis inferioris. Nunc autem esse idem aliquid, quod est homo, est inferius ad esse aliquid dictum de Verbo, & similiter esse idem aliquid, quod est Deus, est inferius ad esse aliquid dictum de homine; & ideo licet inquantum homo sit aliquid, non tamen sequitur: ergo inquantum homo est idem aliquid, quod est Deus. Similiter ex alia parte, licet inquantum Deus sit aliquid, non tamen inquantum Deus est idem aliquid, quod est homo. Et si arguas; ergo est aliud aliquid, quia idem, & diversum sunt per se differentia entis dividendes omne ens 10. *Metaph.* Respondeo, non sequitur, quia neutrum oppositorum oportet inesse cum *inquantum*. Neque enim deitas est ratio alicui essendi idem homini; quia tunc in Patre esset ratio essendi idem homini: neque est ratio essendi aliud ab homine; quia tunc repugnaret ei istud, quod est esse hominem, quod est falsum, quia Deus est homo. Similiter humanitas non est ratio essendi idem Deo, quia tunc in quolibet homine esset ratio essendi idem Deo, & tunc omnis homo esset Deus; nec est ratio essendi aliud a Deo, quia tunc repugnaret culteribus homini esse idem Deo. Si tamen ly *inquantum* non accipetur strictè, prout dicit inherentiam prædicati; sed tantum specificando, prout dicit rationem illam, secundum quam subiectum accipitur in se, posse concedi, quod inquantum homo est idem aliquid quod est Deus: sed tunc non sequitur, quod humanitate esset Deus, quia hoc pertinet ad illum intellectum de ly *inquantum* reductivum. Ad aliud dico, quod licet communiter non sit tradita Logica de exclusionis addita prædicato, forte quia importat negationem ex parte prædicati, quæ non determinat in comparatione ad præcedens & syncategoremata nam est determinate unum extremum in comparatione ad aliud extremum; tamen quæ rei est sermo subiectus, & non e converso? potest dici, quod dicitur exclusiva alio modo excludit addita subiecto; alio modo addita prædicato: quia addita subiecto prædicato excludit respectu prædicati omne illud, de quo vere non dicitur subiectum, neque per se neque per accidens, pura solum alium curritis Sortem currere, vel Musicum currere non excludit sed nigrum currere, licet Sortes, vel Musicus non dicatur de alio, nisi per accidens, sed ex parte prædicati excludit respectu subiecti quidquid non formaliter, vel essentialiter dicitur de prædicato, nec e converso: & maximo eiusdem generis; puta hoc est summum modo alium potest excludi, quod huic subiecto nulla qualitas inhereat nisi albedo. Et hoc modo acci-

a Lib. 3. cap. 7. b Text. 12. c Lib. 7. cap. 7.

d V. de D. l. 1. 3. p. 9. 17. ar. 1.

pitur in divinis cum negatur ista: *Christus est solus homo*, vel *solus Deus*. Hec enim falsa est, non quia aliquid dicitur de Christo, de quo non dicitur Deus: sed quia non omne dictum de Christo est formaliter, vel essentialiter Deus; quia homo dicitur de Christo, & tamen non est formaliter Deus, vel dictum de Deo. Conceditur ergo ista communiter, *Christus non est tantum homo, nec tantum Deus*; sed non sequitur ex hoc; ergo est aliud, quam homo, vel aliud, quam Deus; sed est illa illa consequentis, arguendo a propositione habente plures causas veritatis ad unam illarum. In proposito enim verificatur antecedens pro isto intellectu; Christus non est solammodo illud, quod est formaliter, vel essentialiter Deus; vel non habens solam deitatem, quia illa exclusio ponatur circa abstractum intellectum in concreto, quod exponitur per habens talem formam secundum Damasc. *cap. 57*. Deus enim est habens naturam divinam, & homo humanam (a) & ita potest negari ista propositio: *Christus est tantum homo*; vel quod exclusio excludat a predicatio formaliter accepto, vel quod excludat a forma importata per predicatum, non autem a supposito habente formam. Et ratio istius acceptionis exclusionis in predicato, non in subiecto potest assignari, quia licet subiectum supponat pro supposito, predicatum tamen predicat formam importatam per ipsum, & non suppositum.

Ad dictum Damascen. cum dicit: *Non totum est Deus*, potest exponi syncretice sic, id est non utraque natura est Deus; vel non totum formaliter, id est, non utroque, quod est in eo formaliter Deus. Ad aliud de *Metaph.* concedo quod in Christo sunt due nature numero; sed non sequitur, quod Christus sit duo numero; quia Christus non est altera illarum duarum naturarum.

Ad ultimum patet per idem, quia due essentia dicuntur duo neuraliter; sed non propter hoc Christus est duo neuraliter; quia non est illa due natura. Unde ad concludendum hoc predicatum esse duo de Christi, si nature sumantur pro medio, maior erit falsa, & hoc si nature significentur in concreto. Sumendo sic, Deus, & homo sunt duo; Christus est Deus, & homo: ergo est duo. Major est falsa; vel minor, si in abstracto: ut si sic arguatur, humanitas, & deitas sunt duo; Christus est humanitas, Deus est homo, & deitas: ergo duo. Minor est falsa. Vel si in majori sumantur in abstracto, & in minori in concreto, erunt quatuor termini, ut si sic arguatur: Humanitas, & deitas sunt duo; Christus est Deus, & homo, ergo duo; sunt quatuor termini *humanitas, & divinitas, homo, & Deus; Christus duo, & sic nihil sequitur.*

Per hoc patet ad simile de personis. Tres enim personae sunt unum, quia illud unum, quod est natura, predicatur de eis simul, & de qualibet earum. Si autem haberet aliquid unum, quod non predicaretur de eis, paria si tres homines haberent unam animam intellectivam, secundum fictionem Averrois, non dicerentur [aliquid] unum, sed habentes unum. Ita in proposito, Christus non dicitur duo, li-

cet

cet habeat in se duo, vel duas naturas, humanam scilicet, & divinam: sicut nec compositum per se dicitur duo, licet habeat in se duo scilicet materiam, & formam.

QUESTIO TERTIA.

Quae illarum trium opinionum, quas recitat Magister, sit tenenda?

Ultimo quaeritur sine argumentis, quae illarum trium opinionum, quas recitat Magister, sit tenenda? Respondeo, quod prima non tenetur communiter, quia assumens non est illud, quod assumitur; Verbum autem est ille homo. Verum autem homo possit stare pro aliquo singulari naturae humanae praecise, & non pro supposito Verbi, sicut album potest stare pro hoc albo, quod est singulare albi in concreto, quomodo haec est vera: *album est coloratum*, & non pro subiecto, vel supposito subsistente, tangetur, *dist. 11. qu. 5. 3. Virum Christus incepit esse*. Tertia opinio tempore Magistri non fuit haeretica, sed postea tempore Alexandri est condemnata, sicut patet *Extra de Haereticis. capit. cum Christus*, & auctoritates, quae adducuntur pro ea, quae videntur sonare Christum assumptis naturam humanam, ut habitum, exponende sunt propter quandam similitudinem huius naturae ad habitum: sicut enim habens habitum non mutatur, sed magis mutatur habitus; & ille sub habitu occultatur, ita persona divina non mutabatur in ista unione: sed natura humana, quae quasi occultavit personam Verbi.

Secunda ergo opinio est tenenda, quod persona Verbi subsistit in duabus naturis: in una, a qua habet primum esse; in alia quasi adventitia, qua habet secundum esse; & ita habet duo esse, sicut aliquo modo si Sorres diceretur subsistere in humanitate, & albedine. Sed illa opinio in hoc, quod dicit personam Christi esse compositam, non tenetur communiter proprie loquendo de compositione, scilicet ex actu, & potentia, sicut ex materia, & forma, vel ex duobus potentialibus, qualia sunt ista, quae apud Philosophum dicuntur elementa, & integritas naturam totalem.

Auctoritates ergo Damasc. quae sonant illam personam esse compositam debent exponi, quod ita vere sit illa natura tam divina, quam humana, ac si componeret personam: sed non componit; nec aliquid tertium fit ex eis, sed distincte, & inconfuse manent: & hoc idem dicit ipsemet Damasc. lib. 2. c. 3. *si secundum Haereticos unius naturae composita Christus extitit, ex simplici natura versus est in compositam, & neque Deus vocatur, neque homo: quemadmodum ex anima, & corpore hominem esse animam, vel ex quatuor elementis corpus, & neutrum componentium est*. Debet ergo exponi, & dici personam compositam propter unionem duarum naturarum, in quibus subsistit, sed verius negari potest compositio, quia una non perficit aliam; nec ex eis est aliqua natura tertia.

DI.

DISTINCTIO VII.

Circa Distinctionem septimam, in qua Magister explanat tres opiniones supra positas, circa Incarnationem Christi *in facta esse*; quaruntur tria: duo de locutionibus exprimentibus unionem, & unum exprimens unionis prædeterminationem. Primum est, *Utrum ista sit vera: Deus est homo*. Secundum, *Utrum ista sit vera: Deus factus est homo*: Tertium est, *Utrum Christus sit prædeterminatus esse Filius Dei*.

QÆSTIO PRIMA.

Utrum ista sit vera: Deus est homo?

Circa primum, arguitur quod non (a); quia in dividendis ordinatis prima dividenda sunt magis diversa; sed ens prima divisione dividitur per finem, & infinitum: ergo sunt maxime diversa: ergo si aliqua alia dividenda sint ita compossibilia, ut unum non possit prædicari de alio, hoc maxime erit in proposito; ergo &c. Item, idem non prædicatur de eodem in abstracto, & denominative secundum Philosophum 2. Top. (b) Ubi destruit problema de accidentibus. Si illud, quod assignatur esse accidentis inquit secundum alium modum, & maxime secundum modum generis, scilicet peccatum est, &c. Sed Deus est humanatus secundum Damasc. cap. 5. §. 47. & Cassiodorum super illud Rom. 1. *Factus est ei*, &c. ergo non est homo. Præterea, si est homo; aut homo prædicat relationem, aut aliquid ad se: non relationem: quia non non dicitur ad aliquod correlativum; non enim est aliquid homo: Si prædicat aliquid ad se: ergo dicitur de tribus secundum August. 5. de Trinit. c. 8. & 10. ergo tres personæ erunt homo. Præterea, si Deus est homo; quæro secundum cujus prædicati rationem prædicatur homo de Deo, nulli videtur posse assimilari, non Generi; non Speciei, non Differentiæ, quia Deus non est in Genere, non in definitioni, quia prædicatum non est de essentia subjecti: non proprio: quia tunc Deus caderet in definitionem hominis: nec prædicato accidentis, quia nihil tale dicitur de Deo.

Contra, Joan. 1. *Verbum caro factum est*, ubi secundum Augustin. caro ibi ponitur pro homine.

Circa istam questionem primo videndum est, quæ sit causa veritatis; quare ista sit vera; *Deus est homo*: cum ipsa non sit primo vera; quandoque enim prædicatum non convenit, communi nisi pro aliquo supposito, non convenit ei primo, nec veteri, quia dicitur de aliquo inferiori, & ita oportet aliquam causam esse verificantem illam propositionem, *Deus est homo*: hæc autem causa est, quia hæc est vera, *Verbum est homo*.

So.

Secundo oportet videre de veritate hujus causæ. Ubi sciendum est, quod ista propositio non potest offendi, neque cognosci naturaliter esse vera. Aut enim possumus habere conceptum proprium, & determinatum de Verbo; & tunc propositio hæc est vera contingens sed immediata, & non nota ex terminis: quia tunc oporteret terminos habere necessariam habitudinem, ita quod ratio terminorum includeret necessitatem unionem eorum, quam exprimit propositio. Aut non habemus conceptum de Verbo proprium, sed tantum confusum, sicut dicitur *est distinct. 3. primi lib. (a)*; & tunc ista propositio, *Verbum est homo*, quantum ad conceptum, quem habemus de terminis, est mediate contingens. Talis autem non est nata cognosci, nisi ex aliqua immediata contingente, ex qua sequatur; sed illa, ut prædictum est, non potest cognosci ex terminis, quia contingens; nec alio modo potest cognosci naturaliter esse vera, quia contingens immediata non cognoscitur: nisi ex cognitione intuitiva extremorum, & de unione eorum, qualem non possumus habere de extremis illius immediate antecedentis ad istam. Est ergo veritas istius tantum credita immediate, aut ex aliquo credito ostendenda, & secundum hoc sic ostenditur esse vera: suppositum enim subsistens in aliqua natura, ut suppositum nature, dicitur tale formaliter secundum illam naturam: creditum est autem talem esse istam unionem, quod per eam Verbum subsistit in natura humana, ut suppositum in natura: ergo per eam Verbum formaliter est homo. Major hujus probatur per Damasc. 4. 3. c. 11. Deus autem, & commune nomen significat, & in unaquaque hypostasi idest persona, ordinat denominative, quemadmodum, & homo. Deus enim est, qui habet naturam divinam, & homo, qui humanam. Minor probatur per August. 1. de Trinit. cap. 13. *Talis fuit ista assumptio, ut Deum hominem faceret, & hominem Deum*.

Tertio videndum est, (b) qualiter accipitur hoc prædicatum *homo*, & dicitur, quod accipitur pro supposito, ut sit prædicatio pro identitatem, immo talem implicationem, *Verbum est suppositum, quod est homo*. Contra hoc, quia tunc esset processus in infinitum: ista enim implicatio est ex parte prædicati, & prædicat hominem de aliquo, quod importatur per subjectum. Et tunc quæro, utrum prædicatum accipitur formaliter, aut pro supposito, cum dicitur, *Verbum est suppositum, quod est homo*. Si prædicatum accipitur formaliter, habetur propositum, quod est prædicatio formalis, & non tantum pro identitatem; si autem tantum pro supposito implicatio, erit processus in infinitum. Præterea, natura de supposito est prædicatio formalis, non tantum pro identitatem.

Quarto videndum est, quale prædicatum est istud respectu subjecti, videtur, quod possit poni esse Species: univoce enim *homo* dicitur de Christo, & de Petro dicitur etiam in *quid*, & de pluribus differentibus, & non nisi numero: ergo, &c. Quod in *quid* patet

Tom. III.

F

PEE

per illud, extra, de Necessariis, cap. Cum Christus.

Respondeo, sicut aliud est univocum predicatum, aliud est univocum predicari stricto loquendo: univocum enim predicatum dicitur, cuius conceptus est in se unus, & hoc modo album dictum de lapide, & signum, de est predicatum univocum univocum autem predicatur illud, cuius ratio est ita una, ut predicatur, quod ratio ejus includitur in ratione subjecti: & hoc modo denominativum non predicatur univocum; quomodo loquitur Philosophus in Prædicamentis, ita aliud est predicatum esse quid, & aliud in quod predicatur. In omni enim genere est invente quid, ex primo Topico, nec tamen quodlibet eujusmodi generis predicatur in quid, & de quocunque, sed tantum de suo inferiori, in cuius ratione essentiali includitur: ita ergo posset concedi, quod cum nulla unio sit similis isti, propter quam predicatio dicatur vera, nullum est predicatum dictum de subjecto, quod se habet ad aliud, sicut in proposito. Quantum enim est ex parte ejus, quod predicatur, est species tantum, quia non est natum esse Genus, nec Differentia, nec Proprium, nec Accidens; sed quantum est ex parte modo de habendi respectu subjecti, quia non est de ratione subjecti, & advenit subjecto existenti in actu completo: ita, ut possit ab eo abesse, videtur similem habitudinem habere respectu subjecti, qualem habet illud predicatum, quod dicitur accidens. Et si objicitur, quod habitudo illius universalis, quod est accidens, non fundatur nisi in accidente reali. Respondeo, verum est de facto, quod hæc intentio secunda, que est accidens, de qua loquitur Logicus, non fundatur nisi in accidente reali. Respondeo, quod dicit intentionem primam, ut dicit Metaphysicus; tamen non est de ratione huius intentionis secunda, quod tantum fit in illa intentione prima; sicut nec de ratione intentionis Generis, vel Speciei est quod tantum includitur in re substantia, & forte hic, album est lignum, predicatum predicatur intentione accidentis, logice loquendo: vel si non ibi, falsam se esse lignum posset advenire alio existenti in actu ita, quod non esset predicatum de essentia subjecti, nec convertible cum subjecto, videretur esse perfecte accidens, logice loquendo.

Quinto videndum est qualis est ista predicatio, utrum per se vel per accidens. Videtur, quod non per se primo modo, quia predicatum non cadit in distinctione subjecti: nec secundo modo, quia non e converso: neque generaliter aliquo modo per se, quia in eis non videtur necessaria habitudo. Sed hoc non concludit, quia aliqua propositiones contingentes possunt esse per se, sicut, & immediate, si in subjectis includatur proxima ratio inhaerentia predicatum, licet non sit necessaria inhaerentia, qualis forte est ista, voluntas vult, vel calidum calefacit: sed nec iste modus videtur in proposito. Patet in primo articulo.

Respondeo, si fiat sermo de per accidens, sicut loquitur de eo Metaphysicus, scilicet, vel quia unum accidit alteri, vel ambo tertio, sicut

sicut patet 5. Met. cap. de ente, & uno? sic non est per accidens, quia quod vere est, nulli accidit, ex 1. Physicorum: tunc nec in ista unio conceditur esse accidentaliter, quia neutrum extremum est accidens: sed hoc non concludit propositionem esse per se loquendo, de per se logice.

Tum, quia predicatum non est de intellectu subjecti, (a) etiam in concretione stampi: tum, quia sic, predicaretur de quolibet contento suo subjecto, & ita Spiritus sanctus, & Pater essent homo: tum, quia in predicationibus per se, & subjectum supponit determinate, quia si indeterminate tantum supponeret, hac esset per se: animal est homo, quia potest verificari de Petro, vel Paulo, sed hoc subjectum Deus non includit determinate Filium, plus quam Patrem.

Sicut nec ista: rationale est animal, est per se logice loquendo. Posset ergo concedi logice loquendo, quod quia predicatum est extra per se intellectum subjecti, propositio non est per se vera, sed per accidens: licet neutrum extremum realiter per accidens inist alteri. Vnde ista unio extremorum, nec conceditur esse essentialis, nec accidentaliter, sed substantialiter. Damascenus lib. 3. cap. 5. Substantialiter enim dicitur unionem, scilicet, (b) veram, & non secundumphantasiam: Substantialiter autem; non ut duabus naturis personis unam computata naturam: & ita secundum diversitatem huius unionis ab omni alia, potest poni diversa ratio huius inhaerentia ab omnibus aliis.

Sed de ista Christus, est homo; dubium est, an sit per se quia hoc subjectum videtur includere predicatum; quia secundum Damascenum lib. 3. cap. 5. Christus est nomen hypostasis, dicitur naturarum, & existentis significativum: Christus ergo significat existentem in natura humana; & ita includit hoc predicatum, quod est homo, (c) sicut Petrus. Dicitur, quod hæc est per accidens propter implicationem in subjecto, que est per accidens. Christus enim implicat Verbum esse hominem: quia Christus est Verbum homo, sive Verbum, quod est homo: quia inter exigens, & exactum cadit, qui que, vel quod, relativum quod est medium secundum Priscianum 2. Constructionum. Sed contra, quia istud dictum Prisciani non est ad propositum: quia substantivum non exigit adjectivum, nec e converso pro implicationem mediam; sed simul intransitive constituntur. Et ideo licet hic, calqua scribit, cadat implicatio media, non tamen hic homo albus, aliquo esset impossibile determinare aliquod extremum, per aliquod adjectivum sibi additum, & esset processus in infinitum. Ideo posset dici, quod talis implicatio non importatur in hoc nomine Christus, nec propter hoc oportet ponere, quod propositio sit vera per accidens; tamen quia secundum Philosophum 9. Metaph. ratio in se falsa de nullo est vera; ergo similiter conceptus,

qui non est in se unus per se, de nullo uno per se enuntiatur, nec aliquid sic unum de eo. Potest igitur dici, quod hoc non est omnino per accidens: quia subiectum includit predicatum, nec omnino per se: quia subiectum non habet omnino per se unum conceptum in se, & similiter diceretur de ista, homo alius est coloratus.

Ad argumenta. Ad primum respondeo, concedo maiorem diversitatem: sed non repugnantiam maiorem: magis enim diversa dicuntur, quæ minus in eodem sunt convenientia, sed non propter hoc magis repugnant: sicut album, & nigrum in pluribus conveniunt, quam album, & homo, & tamen magis repugnant album, & nigrum, quam album & homo, & hoc modo major d' veritas extremorum non est causa falsitatis eorum: sed repugnantia, vel incompatibilitas extremorum habentium aliquam illarum quatuor oppositionum formaliter. Ad secundum dico, quod humanari non est proprium denominativum huius, quod est esse hominem: sed hominem fieri, & universaliter denominativum, quod significat formam in fieri dicitur de eo, de quo dicitur ipsa forma, & (nulli denominatione. Idem enim est album, & sic album, ita idem est homo, & sic homo; sed proprium denominativum hominis est hoc, quod est humanum. Et hoc non dicitur de Deo, & hoc debet intelligi eo modo, quo a substantiis denominantibus supposita possunt accipi ulteriora concreta denominativa, quod non est propter informatiōnem, sicut accidentia concreta denominant, sed propter possessionem, vel habitudinem aliam alicuius extrinsecæ ad talem substantiam. Ad tertium dico, quod Aug. non intelligit nisi de dicitur ad se, quæ prædicant tantum intrinsecum. Aliter tamen posset dici, quod hoc prædicatum homo, licet non prædicet relationem, implicat tamen relationem ad creaturam propter unionem humanæ naturæ ad Verbum, quæ unio est ratio, quæ prædicatur hoc prædicatum de eo. Ad aliud, patet, quod aliquid participat hoc prædicatum de ratione speciei, aliquid de ratione accidentis in habitudine ad subiectum; quia ista natura temporaliter advent Verbo perfecta in se æternaliter existenti.

QUÆSTIO II.

Verum ista sit vera: Deus factus est homo?

Secundo queritur, utrum ista sit vera: *Deus factus est homo?* Et arguitur quod non, quia tunc esset factus. Consequentia est falsum, ergo & antecedens. Probatio consequentia. Sequitur, Sortes est factus homo; ergo est factus: igitur homo non distrahit hoc prædicatum, quod est esse factum: ergo ubique inest. Præterea, si Deus est factus homo: ergo mutatus est ad humanitatem. Consequentia patet universaliter in omnibus, ut factus est albus: ergo mutatus est ad albedinem, & ita de aliis. Præterea, si Deus est factus homo: ergo Deus est factus Deus. Consequentia probatur, quia

quia propter unionem naturarum est communicatio idiomatum; & ita sicut occidens hominem, occidit Deum; ita si factus est homo, factus est Deus. Contra in Symbolo Nicæno. *Homo factus est.* Item etiam in Evangelio Ioan. 1. *Verbum caro factum est.* Caro ponitur ibi pro homine. Item in de Trinitate. cap. 13. *Talis fuit illa unio, quæ Deum faceret hominem, & hominem Deum.*

Ista propositio *Deus factus est homo* (a), distinguitur, quod factio potest referri, vel ad compositionem, vel ad alterum extremum; & hoc dupliciter, scilicet, vel in se, vel in ordine ad alterum extremum, & pertractantur membra diffuse, sive in uno sensu, sive in alio.

Sed tantam prolixitatem vitando, potest dici, quod propositio est simpliciter vera; quod declaratur sic: factio dicitur secundum adiacens, dicitur factiōnem simpliciter; quando autem prædicatur tertium, dicitur factiōnem secundum illud, quod significatur per tertium; sic etiam de esse quando prædicatur secundum, & tertium; sicut ergo vere de eo enuntiatur fieri quod ab aliquo faciente post non esse simpliciter, accipit esse simpliciter; ita de eo vere enuntiatur fieri. A. quod per actionem alicuius agentis est A postquam non fuit A. Et istud probatur, quia factio passiva non includit formaliter nisi habitudinem facti ad faciens, & ordinem ipsius facti ad non esse præcedens, & in creaturis concomitantur se. His ergo duobus concurrentibus, salvatur ratio factiōnis, sive simpliciter, sive talis; sed Deus per actionem alicuius facientis est homo, & non fuit semper homo: ergo factus est homo. Minor probatur, quia patet quod est homo ex præcedenti quæst. & non fuit semper homo, quia non semper subsistebat in natura humana, et suppositum in natura. Et quod sit homo per actionem alicuius facientis. Probatur, quia quando aliqua necessario concomitantur se, si unum est per factiōnem alicuius, & reliquum. Sed naturam humanam Verbo uniri personaliter & Verbum esse hominem, necessario concomitantur se: natura autem humana est facti unira Verbo per factiōnem Trinitatis; quia Trinitas fuit agens respectu illius unionis, & patet, quod fuit factus, quia creavit effectum in creatura: igitur fecit Verbum esse hominem. Et si obijciatur, quod factio requirit mutationem, & hoc ejus, in quo est, & de quo dicitur; non autem termini. Respondeo, faciens naturale præsupponit passum effectum, quod transmutat, quod quidem est in potentia ad terminum, & per actionem ejus sit actu tale, quod autem transit de potentia ad actum, mutatur: sed agens supernaturalis in ista unione non præsupponebat Verbum, tanquam potentiale ad istum terminum nec terminum induxit sicut actum, vel formam Verbi per inheretiam; sed tantum univit illum Verbo sine inheretia: ergo ibi nullus fuit transitus a potentia ad actum. Aequaliter autem dicitur ratio factiōnis utrobique, quia utrobique per actionem facientis alicuius est tale, quale prius non fuit, & ita fit tale. Accidit ergo,

quod illud, quod fit tale, mutetur, nisi quando illud, quod dicitur tale, est forma ejus, quod fit tale, ad quam illud fuit in potentia, & ita communiter accidit in rationibus passivis, ubi agentia naturalia agunt, quae faciunt aliqua esse talia in actu, qualia prius fuerunt in potentia. Sed si obijciat ulterius, quod saltem hic fuit aliqua passio, postquam iuit factio actio; quia quilibet actioni transeunti correspondet propria passio: ergo illa passio erat in aliquo; non autem in natura humana, quae, ut videtur, erat terminus actionis passivae: ergo in Verbo, quod videtur inconueniens. Respondo: quod hic fuit una factio realis actus totius Trinitatis cui correspondet factio passiva realis, quae scilicet homo factus est Deus, quae fuit unio passiva naturae humanae ad Verbum: & haec passio iuit in natura humana, & terminus eius erat Verbum. Alia iuit factio passiva secundum dici, concomitans istam factionem realem activam; quae scilicet Verbum factum est homo; & terminus huius videtur fuisse natura humana: non tamen erat alius terminus huius; & illius realis: quia non erat alia factio passiva realis. Eadem enim factionem tam activam, quam passivam Verbum sic uniebat. Dico ergo, quod passio correspondens isti actioni iuit in natura humana unita, quae non fuit terminus illius factionis passivae, sed subiectum, licet significetur ut terminus in ista propositione, *Verbum factum est homo*, & ita possit dici ad precedentem objectionem de mutatione, quod scilicet mutatio, quae fuit hic, fuit in natura humana, non in Verbo; ita quod non iuit hic factio sine omni mutatione; nec tamen oportet mutationem fuisse in quolibet, quod dicitur factum tale, led tantum in illo, propter cuius passionem aliquid dicitur factum tale; & illud fuit hic tantum natura humana.

Ex his patet, quod ista propositio est simpliciter vera: *Homo factus est Deus*, quia homo per actionem faciens est Deus, & non fuit prius Deus. Et quod aliqui dicunt, quod *feri* denotat mutationem illius (a), de quo dicitur, & praecessorem respectu termini factionis, patet ex dictis, quod primum non est necessarium, nec secundum, quia hoc non esset nisi inquantum fieri implicat quodammodo inceptioem, sed ipsa inceptio, quando praedicat tertium adiacens non notat praecessorem subiecti ad praedicatum. Nam verum est dicere de anima, nunc creata, quod nunc incipit animare corpus: nec tamen prius fuit, quam animaret corpus: ita etiam quando praedicat secundum adiacens, verum est dicere, quod incipit esse; & similiter incipit esse dies, hoc est, tempus incipit esse dies: nec tamen illud tempus prius fuit, & postea incipit esse dies, ita etiam nec oportet hominem praecessisse ad hoc, quod illa propositio sit vera, *Homo est factus Deus*, sicut nec ad veritatem istius propositionis, *Natura humana unita est Verbo*, quod implicat istam: *Natura humana facta est subsistens in persona Verbi*; necesse est naturam hu-

manam praefuisse in Verbo, vel in se, antequam subsisteret in Verbo. Sed si quaeratur, quod iuratum sit magis propria, *homo factus est Deus*, vel *Deus factus est homo*; & arguatur, quod ista, quod illa, *homo factus est Deus*: quia veritas omnium istarum fundatur in hoc, quod natura humana unita est Verbo: quia passio realis, quae fuit ibi, iuit in natura humana; & terminus fuit Verbum: hinc autem propinquior videtur esse ista; *homo factus est Deus*, quia immediatior exprimit factionem passivam.

Respondet & dico, quod haec est prima in ista materia, *natura humana unita est personaliter Verbo*, & ex hac immediate sequitur, quod Verbum sit homo. Ratio huius est, quia virtute unionis est subsistens in natura humana, & ex hac sequitur quod homo sit Deus per conventionem, & eodem modo est in *fieri*: ergo ista, *Deus factus est homo*, non est mediatio ista, *homo factus est Deus*; immo immediatior illi propter quam ambo sunt vera, utraque tamen propria.

Ad argumenta. Ad primum dico, quod nec sequitur de Sorte: factus est homo: ergo factus est gratia formae, sicut nec in proposito tamen gratia materiae sequitur de Sorte, quia Sortem esse hominem dicit primum esse Sortis, non sic in proposito. Ad secundum patet ex solutione questionis, quod non oportet omne, quod fit, mutari, ut sit tale; sed tantum accidit hoc in illis, quae prius fuerunt in potentia ad illud, secundum quod sunt in actu per informationem, quomodo non fit Verbum homo: sed tantum per unionem personalem. Si tamen quaeretur aliqua mutatio, illa possit poni in natura humana; excepto quod illa non praecesserat antequam uniretur; mutatio autem non est nisi inter terminos oppositos, quorum unus, duratione praecedat alterum. Ad tertium dico, quod ab illa regula de communicatione idiomatum excipiuntur illa, quae expriment unionem naturae ad personam. Et ratio huius est, quia illa communicatio in praedicationibus fit propter unionem, & ita praesupponit unionem: non ergo fit secundum illa quae expriment unionem, & ideo non est factus Deus, licet sit factus homo, sicut hic, natura divina assumpti naturam humanam: igitur natura divina assumpti naturam divinam, non sequitur.

QUAESTIO III.

Verum Christus praedestinatus fuerit esse Filius Dei?

Tertio quaeritur, *Utrum Christus praedestinatus fuerit esse Filius Dei?* Et arguitur quod non, quia non secundum quod Filius Dei praedestinatus est esse Filius Dei, quia non praecessit ipsum esse Filium Dei: praedestinatio ut praedestinatio dicit praecessorem ad illud, quod praedestinatur: neque secundum quod homo, quia secundum quod aliquid praedestinatur esse aliquale, secundum hoc est tale: ergo si secundum quod homo praedestinatus est esse Filius Dei, sequitur,

etur, quod secundum quod homo, est Filius Dei, quod est falsum. Contra ad Rom. 1. *Factus est ex semine David secundum carnem, qui predestinatus est esse Filius Dei in virtute.*

Respondio. Cum predestinatio sit preordinatio alicujus ad gloriam principaliter, & ad alia in ordine ad gloriam, & huic nature humane in Christo preordinata sit gloria, & unio ista in Verbo in ordine ad gloriam, quia non tanta gloria fuisset sibi conferenda, si non esset unita, sicut modo collata est: quomodo modum ergo merita cadunt sub predestinatione, sine quibus non ordinaretur de congruo quis ad tantam gloriam sine eis, sicut eam eis: ita videtur ista unio ordinari ad tantam gloriam de congruo, licet non eadem sub predestinatione tanquam meritum, & ita sicut predestinatio est huic naturam uniri Verbo, ita predestinatum est Verbum esse hominem, & huic hominem esse Verbum. Consequentia probantur per simile, sicut dictum est de fatione passiva. Et si dicas, predestinatio primo respicit personam, & ita oportet hic primo invenire aliquam personam, cui Deus primo predestinavit gloriam, & istam unionem in ordine ad gloriam nulli alteri persone predestinavit illam unionem, non persone Verbi, ut Verbi. Patet. Nec illi personae, ut subsistenti in natura humana, quia includitur ista unio. Respondio, quod potest negari ista propositio, quod predestinatio respicit solam personam, sicut enim Deus potest omne bonum aliud a se diligere, non tantum suppositum, sed naturam: ita etiam potest alii a se preordinare, vel preoperare bonum illi convenienti. Et ita potest nature huic preoperare bonum illi convenienti: & ita potest illi preoperare unionem istam in ordine ad gloriam, & non persone. Verum est tamen, quod in omnibus aliis ab isto, predestinatio respicit personam, quia in nullo alio preordinavit Deus bonum naturae, nisi preordinando bonum persone, & ratio hujus est, quia nulla natura predestinabilis est non personata personalitate creata, nisi ista: & ideo necesse potest preordinari sibi bonum, nisi isti.

Sed hic sunt duo dubia: Primum, utrum ista predestinatio praexigat necessario lapsum naturae humane, quod videtur sonare multas auctoritates, quae sonant Filium Dei nunquam fuisse incarnandum, si homo non cecidisset. Sine praedictio dici potest, quod cum predestinatio ejusdemque ad gloriam precedat ex parte objecti naturaliter, praesentiam peccati, vel damnationis ejusdemque secundum opinionem ultimam dictam *dist. 41. primi libri*; multo magis est verum de predestinatione illius animae, quae predestinabatur ad summam gloriam: universaliter autem ordinate volens, prius videtur velle hoc, quod est sibi propinquius, & ita sicut prius vult gloriam alicui, quam gratiam, ita etiam inter predestinatos, quibus vult gloriam ordinate, prius videtur velle gloriam illi, quem vult esse proximum suum, & ita huic animae Christi vult gloriam prius, quam alicui alteri vult gloriam, & prius cultivet alteri vult gratiam, & gloriam, quam provideat opposita istorum habituum, scilicet gratiae, & gloriae, scilicet peccatorum, & damnationum. Ergo a primo vult

vult animae Christi gloriam, quam provideat Adam casurum. Omnes autem auctoritates possunt exponi sic, scilicet quod Christus non venisset, ut redemptor, nisi homo cecidisset, neque forte, ut passibilis, quia non fuit aliqua necesse ista, ut illa anima a principio gloriosa, cui Deus praeprevit, non tantum summam gloriam; sed etiam coeam illi animae, quod unita fuisset corpori passibili, nisi redemptio fuisset facienda: sed nec redemptio fuisset facienda, nisi homo peccasset: sed non peccet solam istam causam videtur Deus predestinavisse illam animam ad tantam gloriam, cum illa redemptio, & vis gloriae animae redimenda non sit tantum bonum, quantum est illa gloria animae Christi: nec est verisimile tam summam bonum in entibus, esse tantum occasionatum, scilicet propter minus bonum; nec est verisimile Deum prius ordinasse Adam ad tantum bonum, quam Christum, quod tamen sequeretur: immo ulterius sequeretur absurdus, scilicet quod Deus predestinando Adam ad gloriam, prius praevideret ipsum casurum in peccatum, quam predestinasset Christum ad gloriam, si predestinatio illius animae tantum esset pro redemptione aliorum, quia redemptio non fuisset, nisi casus, & delictum praecessisset. Potest igitur dici, quod prius natura, quam aliquid praevidebatur circa peccatorem, sive de peccato, sive de poena, Deus praevideat ad istam curiam caelestem omnes, quos voluit habere Angelos & homines, in certis, & determinatis gradibus, & nullus est predestinatus tantum, quia alius praevit est casurus, ut sic, nullum oportet gaudere de lapsu alterius.

Secundum dubium est; an prius preordinabatur huic nature unio eius ad Verbum, vel ordo ad gloriam. Potest dici, quod cum in actione artificis fit contrarius processus in exequendo ei, qui est in intendendo, & Deus prius ordo executionis univit sibi naturam humanam, quam contulerit sibi summam gratiam, vel gloriam; & converso potest poni in intendendo, ut sic: Deus primo voluit aliquam naturam non summam, habere summam gloriam, ostendens, quod non oporteret eam conferre gloriam secundum ordinem naturarum, & quod fecundo voluit illam naturam esse in persona Verbi, & sic Angelus non subisset poeae homini.

Ad argumentum primum, potest concedi, quod secundum quod homo, predestinatus est esse Filius Dei, potest enim sibi distingui major, cum dicitur, secundum quod predestinatus est esse Deus, secundum hoc est Deus, quod scilicet *secundum quod*, potest determinare actum predestinandi sub hoc sensu, secundum quod predestinatus, secundum hoc est Deus, vel terminum predestinationis: sic, secundum quod est Deus secundum hoc est Deus; primo modo major est falsa, & minor vera: secundo modo minor est falsa, & major est vera. Alio modo potest distingui prout *secundum quod*, dicitur formalem rationem, secundum quam extremum determinate accipitur in se. Formaliter enim ille homo est Deus, & secundum illum hominem, & personam, ut existentem in natura humana praecessit predestinatio, ut esset Deus; sicut ille homo Deus fa-

factus est. Si autem secundum quod accipitur proprie, ut nota replicationis, ita scilicet quod dicat causam inherenter predicatam ipsi subiecto. Hoc modo, non secundum quod homo est Deus, quia non humanitas est Deus. Tertio modo potest dici, & forte realius, quod neque secundum quod homo, neque secundum quod Deus predestinatus est esse Filius Dei: quia hoc, quod est predestinari esse Filius Dei, includit duo: quorum alterum, puta predestinari, requirit in termino aliquid temporale, alterum, puta esse Filium Dei, requirit idem esse aeternum. Nunc autem nihil idem est ratio istorum amorum in termino; licet enim in termino concurrant duo: Unum temporale, propter quod potest esse terminus predestinationis; alterum aeternum, propter quod convenit sibi esse Filium Dei, tamen non propter aliquam unam naturam conveniunt sibi ambo ista. Si autem concederetur tunc aliquo modo secundum quod respectu totius predicari, notaretur esse causa respectu amorum in predicato, & ideo proprie logice loquendo, neque secundum quod homo, neque secundum quod Deus, predestinatus est esse Filius Dei.

DISTINCTIO VIII.

circa istam Distinctionem octavam, in qua Magister agit de Incarnatione, quantum ad idiomatum communicationem, quaeritur.

QUESTIO UNICA.

Utrum in Christo sint duae filiationes?

Quod non. Filiatio constituit Filium: ergo duae filiationes duos filios. Sed Christus non est duo filii: ergo nec in eo sunt duae filiationes reales. Præterea, secundum Anselmum. Filius est incarnatus, non alia persona, ne fieret confusio in proprietatibus: ergo modo non est illa confusio, quæ esset si Pater esset incarnatus: ergo & modo Filius non est Filius aliqua alia filiatione, quam æterna, alioquin modo non minus esset confusio proprietatum propter Incarnationem Filii, quam propter incarnationem Patris, quia non magis unica filiatione. Præterea non est filiatione realis ad matrem, nisi propter relationem realem, quam habuit ad matrem: illam relationem non habuit in morte, quia soluta fuit tunc illa unio, scilicet animæ ad corpus, ex quibus unitis est natura: ergo tunc non habuit illam filiationem, aut ergo in resurrectione, illam habuit: & hoc videtur inconveniens, quia resurrectio fuit alia acceptio illius esse, quam generatio, & ita aliud esse acceptum; aut non habuit eam in resurrectione, & tunc non esset modo Filius Mariæ sicut ante mortem. Præterea, non oportet ponere in Christo aliquam relationem realem ad matrem nisi salvando ipsum esse verum Filium ejus: sed hoc salvatur non ponendo in eo aliquam relationem realem ad eam, sicut Deus est Dominus realiter creatura, & tamen relatio dominii non est in eo rela-

relatio realis, Præterea, Deus produxit creaturas inquantum artium: hoc tamen solum est in quantum habet relati non rationis; quia scientia sua est ars, inquantum causa in se. Idem per actum rationis: ergo ipsum esse artificem. & potest eam etiam dici: in eo tantum relationem rationis: ergo multo magis. Cuiusdam esse filium Mariæ, dicit tantum in eo relationem rationis: quia videtur magis necessarium, quod illa habitudo, quæ presupponitur alicui rei, sit realis, quam illa, quæ consequitur tunc.

Præterea, si quis ad matrem esset relatio realis, tunc esset realiter æqualis matri secundum naturam humanam: consequens est falsum, quia æqualitas fundatur super unitatem unionis; non est autem ibi realis unitas unionis ad matrem, sicut patet dicendo pro omnes uniones reales: igitur, &c.

Contra, si Pater fuisset incarnatus, fuisset Filius: non filiatione æterna: ergo temporali; sed proprietates æterna filii ita abstrahit ab omni creatura, ut termino, sicut proprietates Patris: ergo filius Mariæ filiatione æterna non habet respectum ad matrem, ut propterea dicatur ejus filius: ergo secundum aliam. Præterea, Philoiphus 5. *Metaph. c. de ad aliquid (a)*, inserit pro inconveniens, quod idem bis dicatur: sed hoc est inconveniens: hoc maxime erit de eodem fundamento, & supposito, & relatione eadem: ergo Christus eadem relatione non potest dici relati ad Matrem, & Patrem.

Hic dicitur, (b) quod non sunt in Christo duae filiationes reales, & hoc propter duas rationes. Una est, quia filiatione est per se suppositi, non naturæ: hic autem non est nisi unum suppositum: ergo nec nisi una filiatione.

Contra istam positionem, & eius rationem arguo: quia filiatione tantum est persone, sic quod non possit pluralitari, licet fundamentum pluraliteret; aut ergo hoc convenit tibi, unde relatio absolute; aut unde relatio realis originis: non primo modo, quia tunc si Christus fuisset albus, non fuisset realiter similis alii albo: nec fuisset realiter æqualis alii habenti tantam quantitatem, quantum ipse habuit: tunc etiam in supposito creatis relationes non possent pluralitari, pluraliteret fundamentis. Si secundo modo, hoc falsum est, quia non magis repugnat relationem originis pluralitari in supposito, quam ipsam originationem, quæ præcedit istam relationem originis, ut proxima ratio fundandi eam: sed originem pluralitari in eodem supposito secundum Damascen. lib. 3. cap. 7. *De generatione Christi veneraturus*. Præterea, Pater æternus, est sit unum suppositum, tamen habet duas relationes originis ad Filium, & Spiritum sanctum, & ita super idem suppositum, & idem fundamentum, fundatur duae relationes originis activæ: ergo inuito magis super duo fundamenta diversa, possunt fundari duae relationes originis passive.

a Vide Magist. 2. busui. Text. c. 19. Vide Avic. 7. Met.

b S. Bon. presens in d. 2. q. 2. & Henr. quod. 4. q. 3. Quere D. T. b. quod. 1. ar. 2. & quod. 9. q. 4. & Ocam quod. 4. q. 15.

siuz. Item, secundum Damasc. 1. 3. cap. 15. Christus habet duas operationes; & ratio autem non magis respicit suppositum, quam operationem; quia suppositi est operari, 1. *Metaph. (a)* igitur, &c. Ex hoc etiam de operatione potest argui ad propositum, quia sicut Christus operabatur naturaliter, quibusdam operationibus nature humane, quia comedit, & bibit; ita si genuisset duos filios, realiter habuisset duas paternitates ad illos propter duas generationes activas: ergo modo propter duas generationes passivas, habet duas filiationes. Item, quod competit Christo præcise secundum rationem personalitatis æternæ, non dicitur de eo inquam homo, unde hæc est falsa, *Christus inquam homo, est persona*: igitur, & hæc, *Christus, inquam homo, est filius*, si filiatio tantummodo diceretur de eo secundum rationem personalitatis æternæ. Alia ratio, que ponitur pro prima opinione, est, quia due dispositiones ejusdem speciei non possunt poni in eodem ergo nec due filiationes (b). Antecedens declaratur ab aliis sic: tum quia potentia est per se ad formam, non autem per se ad hanc formam, quia est hæc per hoc, quod recipitur in illo: ergo si posset esse in actu secundum unam formam, & in potentia secundum aliam, idem secundum idem, puta secundum formam, cui ut sic, accidit esse hanc, vel illam, estet primum in potentia, & in actu; tum quia omnis distinctio, aut est per naturam divisionis, aut per naturam oppositionis: per naturam oppositionis non potest esse distinctio in eadem specie, nec per naturam divisionis, ubi est idem subiectum, quia accidentis non habet distinctionem numeralem, nisi a subiectis, sicut nec entitatem. Et confirmatur, quia non possunt esse plures proprietates absolute ejusdem rationis in Divinis, quia illæ non differerentur, nec per oppositionem neque per divisionem, nisi essentia divina, in qua sunt, divideretur; quod est inconveniens: ergo, &c. Consequencia declaratur, quia omnis generans primo actu generandi acquirit paternitatem ad primum filium, secundum actu generandi nullam paternitatem novam acquirit; sed per eandem paternitatem se habet ad filium secundum: sicut igitur ibi non possunt esse plures paternitates, quia sunt forme ejusdem speciei, ita nec hic plures filiationes propter eandem rationem.

Contra istam rationem secundam, major videtur falsa, & minor similiter: quod major, probatur; quia omni ordine essentiali cum unitate prioris essentialiter, potest stare pluralitas posterioris naturaliter non per se, nec adequate inherens prioris: subiectum est prius essentialiter illa dispositio, que ponitur sibi inherens; que nec per se in inheret; nec adequate: ergo, &c. Major probatur per simile in causa, & effectu: quia una causa potest esse respectu plurimum effectuum; & licet ibi effectus non insit cause, non tamen est major repugnancia in illis posterioribus, que inheret (si tamen non per se

a In præmissis. b D. Tho. 3. p. q. 25. a. 5. & Henr. ubi sup. quare Got. Harvrum & alios.

se inheret) quam in aliis, que per se existunt; quia tunc unum non est causa intrinseca alterius: ita quod ad unitatem ejus sequatur unitas alterius, & maxime si non sunt adæquata, ita, quod unum illorum in actualitate completa determinet potentialitatem receptivi: non est ergo contradictio, plura absoluta ejusdem rationis per accidens inesse eidem, cui nullum eorum adæquatur. Illud etiam probatur de factis, quia plures species phantasticae sunt in eodem organo phantasia; alioquin delera specie unius imaginabilis, non posset aliquis præterite imaginari aliquid magnabile. Et patet; quod illæ species sunt ejusdem speciei, sicut & obiecta a quibus generantur; & sunt in eadem parte organi, quia organum non posset in tot partes minimas dividi, que possent per se incommari tot speciebus imaginabilibus separatim existentibus; quot possunt simul esse in toto organo; ergo oportet, quod eis non correspondent distinctæ partes organi. Et si obijciatur, quare ergo non potest per operationem nature eandem quantitas alterius plures qualitates simul habendas, que sunt ejusdem rationis? Respondeo quodcum in subiecto sint plures potentie ad plures formas ejusdem speciei, si non inducitur aliquis actus continens omnes actus, qui possunt illi personâ illi inesse, non terminatur tota potentia ipsius susceptivi; & ideo non est contradictio, quod aliqua alia forma similis insit. Tamen de factis non inducitur alia per agens naturale, quia ipsum intendit formam præexistentem imperfectè perficere; inducit enim aliquam realitatem, que nata est esse pars cum realitate præistente; & unit eam realitati præistenti, ut partem parti; & ita non inducit formam omnino aliam. Non esset tamen repugnancia, quod ipsa esset alia, subiecto non propter hoc diversificato, quia subiectum habens potentialitatem ad plures formas ejusdem speciei, est illimitatum ad illas; & illimitatum ad alia, non oportet commultiplicari illis. Hæc ratio dicta procedit de pluribus absolutis in eodem personâ possibili: & licet ipsa non concluderet propositum de relationibus ejusdem speciei; tamen illud idem facilius probatur. Primo, quia sicut paternitas fundatur super *geniuse*, ita hæc paternitas super *hoc geniuse*, & hæc filiatio super *hoc geniuse esse*: patet ergo hæc paternitas primo respicit hunc filium hæc filiatione. Præterea, correlativa sunt simul natura, ita quod destructo uno, destruitur & reliquum: ergo destructa hæc filiatione in hoc filio, destruitur hæc paternitas in hoc patre. Cum ergo maneat pater respectu secundi filii, mortuo primo, sequitur quod alia paternitas fuit ad secundum filium, ab illa, que fuit ad primum. Nam nulla nova relatio advenit per hoc, quod primus filius corrumpitur, sicut nec nova generatio advenit, ponendo quod secundus filius fuisset genitus. vivente primo filio.

Præterea, quando aliquid est in aliquo ultimate tale, non potest illud manere in ipso, nisi ipsum habens illud sit ipso tale; sicut non potest albo manere in superficie, nisi ipsa superficies sit alba, & maxime si superficies sit ultimate alba albedine: sed relatio est quia habet; est ultimate ad aliud: igitur non potest manere eadem in eo, nisi

illud, in quo manet, sit per illam ad aliud: igitur non manet eadem paternitas, destructo illo termino, ad quem habens dicitur formaliter tale relatione illa: (a) Præterea; Pater aliquo modo aliter respicit hunc filium; & illum, si alia relatione, habetur propositum: si non alia relatione; sed alio respectu eisdem relationis, iterum habetur propositum: quia illi respectus erunt eisdem rationis; quia fundamenta eisdem rationis sunt similitur: hoc est factum, quia respectus non semper fundatur in relatione; ut aliud ab ea: quia ponere, talia duo est superfluum: quod si respectus sit idem relationi, in qua fundatur: ergo idem est dicere respectum plurificati, & relationem plurificati: ergo habetur propositum. Præterea distinctio prioris naturaliter concludit distinctionem posterioris; sed non tantum supposito relatum præcedit relationem, sed etiam fundamentum: ergo multiplicato fundamento, multiplicatur relatio; & ita in proposito, cum sint duo fundamenta, duæ erunt relationes. Præterea; minor illius rationis est falsa, quia filiatio æterna, & filiatio temporalis non sunt eisdem rationis; quod maxime verum est secundum eos, quia ipsi negant aliquid eisdem rationis posse dici de æterno, & temporali.

Ad questionem ergo dico, quod alia est filiatio in Christo ad Patrem, & alia ad Matrem, & utraque est realis. Primum probo, quia filiatio est habitudo producti, naturaliter simili producenti, in natura intellectuali. Illæ particularis patet: quia sicut paternitas est habitudo producentis, ita filiatio producti. Naturaliter etiam: nam propter deum huius particule Spiritus sanctus non est Filius similis producenti: propter hoc veritas non est Filius Solis. In natura intellectuali, ideo ignis non est Filius ignis, nec planta plantæ, nec propriæ bos bovis. Quod si omnino contentas butrum esse filium bruti, ut vitulum esse filium bovis, tunc filiatio est habitudo producti naturaliter simili producenti in natura intellectuali; vel sensitiva. In ista descriptione nihil per se, & primo respicit suppositum, nisi rationem productionis passivæ: quia omnia alia addita respiciunt naturam vel in producente, vel in producto, vel in utroque: filiatio ergo rationem nullius magis determinat sibi, ut sit suppositi, quam generatio passivæ; sed generatio passivæ plurificatur ad plurificationem ipsarum naturarum actualiter existentium acceptarum per ipsas generationes; sicut patet per Damascen. 3. quod Christi sunt duæ generationes: ergo & ipsa filiatio plurificatur ad plurificationem earundem. Idem, quod arguunt esse ex fundamentis probatur ex terminis; quia ad duos terminos non potest esse eadem relatio; quia tunc eadem simul esset, & non esset. Præterea, propositum magis in specialit quantum ad primam ostenditur sic, quia quæcumque proprietates personales divina æque non respicit aliquid creatum pro termino; ergo sicut paternitas æterna non potest esse relatio, quæ Pater diceretur Filius temporaliter; ita nec filiatio æterna, quæ Filius diceretur Filius temporaliter. Secundum, videlicet, quod utraque sit realis; patet de æterna,

na, quia realiter est Filius æternus. Probo de temporali, quia illa relatio est realis, quæ consequitur extremi ex natura extremorum sine actu intellectus, posita autem matre generante, & ita supposito habente naturam per generationem, ex natura extremorum sine actu intellectus, sequitur hic filiatio, sicut ibi maternitas. Quod si quis fingat ibi intellectum operari ad causandum relationem; hoc improbat: quia si Maria genuisset purum hominem; fuisset vere mater, & ille filius relatione reali; sed non minus egit modo, quam tunc egisset, nec Christus ut homo minus, realiter accipit naturam ab ipsa, quam purus homo accipit: ergo ita ex natura extremorum est modo Filius; sicut tunc fuisset, & ita æque realis relatio modo, sicut tunc.

Sed est unum dubium, utrum ista filiatio realis sit eadem fundamentum, scilicet nature acceptæ per generationem. Et videtur quod sic, quia respectus creaturæ ad Deum, ut ad causam efficientem est idem fundamentum, ex distinct. prima secundi libri: ergo & respectus ad proximum efficiens est idem effectus. Consequenter probatur, quia omnes causæ efficientes ordinantur habent rationem unius causæ totalis: una & eadem relatio non est eadem consubstantialis, & non consubstantialis: igitur, &c. Respondeo: quod ista relatio non est eadem fundamentum, quia sicut contradictio est aliquid manere idem in re, non manente illo, quod est sibi idem realiter; ita contradictio est, aliquid esse realiter idem alicui, sine quo manens potest illud manere idem: ergo sicut relatio prima alicuius ad illud, sine quo ipsum non potest esse, est idem relatio, ita relatio ad quodcumque, sine qua relatum potest esse, est non eadem relatio. Sed ista natura potest esse eadem numero sine habitudine ista ad matrem, & sine matre ut termino, quia potest eadem natura fuisse creata immediate a Deo (quia quidquid mediante causa secunda potest, immediate per se potest) etiam eadem natura potest fuisse habitata per generationem temporalem alterius matris; sic tactum fuit secundo libro, ubi dictum est, quod idera qui est filius unius patris; (a) potest fuisse filius alterius patris: ergo, &c. Si obijcias, quia licet natura potest produci in esse ita, quod non fundaretur in ea illa filiatio, tamen ex quo ipsa filiatio fundata est, non videtur natura posse manere sine hac filiatione; immo videtur, quod sit contradictio, quia habentem hanc naturam esse filium, est ipsum esse genitum ab hac matre in hac natura; sed qui genitus est ab hac in matre in hac natura, non potest esse non genitus ab hac matre in hac natura (quodcumque enim præteritum non fuisse, includit contradictionem) ergo habentem hanc naturam a genere acceptam, non esse hunc filium, hac filiatione, includit contradictionem; quod non esset, si filiatio accideret huic nature. Respondeo, aut filiatio est præcisè relatio fundata super generationem passivam, quæ jam præterit, ut live in te, sive in intellectu dicatur aliquid esse filius, quia aliquando fuit geni-

genitus: ita quod esse filium non predicat aliquid de presenti realiter, licet vocaliter tantum aliquid de præsenti sicut Sortem esse cutisrum, licet compositio videatur esse de presentibus tamen realiter non predicatur aliquid nisi pro futuro: quia æquivalere isti, *Sortes curres*. Ita hic Sortes est genitus, æquivalere isti, *Sortes fuit genitus*: & secundum istum intellectum æquivalere isti, *Sortes est filius*: & hoc modo filius dicit relationem realem: sed non secundum esse simpliciter, scilicet actuali existentie: sed secundum esse præteritum, quod est esse reale secundum quid, sicut Sortem esse futurum. Vel magis, quemadmodum potentia ante actum in natura potentiali dicit relationem realem uno modo: sed secundum diminutam entitatem rei: secundum hunc modum videtur objectio illa procedere: quia secundum istam viam quicumque fuit aliquando filius, nunquam potest non esse filius, quod si quod fuit non potest non fuisse: quemadmodum etiam quod quicumque est possibile, non potest non esse possibile, quamvis non sit actu præsens. Secundum istam viam oportet dicere, quod Ioannes sic esse annihilatus, adhuc esse filius Zebedæi, nec Deus posset deltere istam relationem quantumcumque fundamentum annihilaretur secundum existentiam actualem: nec plus realitatis diceret filiatione de filio existente, quam non existente. Alio modo posset dici, quod filiatione dicit relationem productivam passive complete, manente existentia actuali nature acceptæ per generationem sine interruptione, & hoc modo Christus usque ad mortem fuisse filius Mariæ: sed post resurrectionem non, quia existentia actualis nature humane, acceptæ per generationem Mariæ, fuit interrupta per mortem, & ipsam existentiam, ut secundo acceptæ per resurrectionem consequeretur alia relatio ad Deum resuscitantem: secundum hoc etiam nullus esset filius aliquis post resurrectionem generalem, & hæc opinio videtur absurda. Tertio ergo modo videtur mediandum inter istas duas vias extremas; videlicet quod filiatione dicat habitudinem geniti ad generans, fundatam super existentiam actualem nature acceptæ per generationem, vel super ipsam naturam acceptam sic actualiter existentem: & hoc sive continue habitum post acceptance sine interruptione, sive eandem habitum cum interruptione: ita quod utrumque accidat sibi. Et hoc modo potest responderi ad argumentum, & potest dici, quod licet ista natura accepta per hanc generationem, non possit habere idem esse numero, quod accepit non fundatum istam eandem relationem numero: non tamen ipsa relatio est sibi consubstantialis: quia post absolute eandem existentia fuisse numero habita sine ista relatione, puta si accepta fuisset immediate a creatore, vel ab alio generante. Ad argumentum taxatum ad istud dubium, dico, quod relatio nature ad primum efficiens est ei consubstantialis, quia non potest eadem natura esse, nisi haberet relationem ad primum efficiens; sed ad secundum efficiens est relatio tantum accidentaliter, quia potest natura manere eandem sine habitudine ad quodcumque efficiens secundum, & de ista materia discussa est distincte prima distinctio secundæ libri. Quomodo relatio creature ad Deum efficiens est eadem creature, & quomodo non est

eadem: quia eadem vere, & realiter, non eadem formaliter: neque multo magis sic sunt eadem substantia, & ipsa ratio, vel similitudo fundamenti. Nec ista contradicunt: licet enim entitati absolute sit idem realiter veritas, & bonitas, & huic entitati absolute sit hæc veritas, & hæc bonitas: non tamen formaliter & quidditative; quia veritas, & bonitas sunt quasi passionis entis 4. *Metaphysicæ*. (a) Ita etiam est de realitate a qua accipitur differentia, & similiter de quidditate, & entitate individuali, & de aliis multis, de quibus frequenter tactum est de ista differentia ex parte rei, quia hæc realitas non est formaliter illa, licet sit identice illa. Nec etiam est contradictio, secundum dicentem respectum vestigiale esse rationem fundamenti, aliquid esse idem fundamentum, quod concessum est in *secundo libro* de relatione creature ad Deum: & tamen non sic idem, quod sit ratio fundamenti, quod negatum est *lib. 1. dist. 3. quæst. de Vestigio*, quia ipse ponit omnem relationem esse eandem fundamentum: nec tamen omnem rationem fundamenti, sed distinguit respectum vestigiale ab aliis in hoc.

Ad argumenta. Ad primum dico, quod filius filiatione est filius, sicut pater paternitate est pater: sed propter hoc non sequitur ad plurimam filiationem plurificationem filiorum, quia concreta non plurificatur, nisi plurificentur tam forma, quam suppositum: sola enim plurificatio forme non sufficit, maxime ubi plures forme sive ejusdem rationis, sive eodem nomine expressæ; ut hic, possunt esse in eodem: quemadmodum Christus non est plures volentes, licet habeat plures volitiones secundum Damascen. unde in forma arguendi: Filiatione est filius (b): ergo alia filiatione est alius filius consequens, a destructione antecedenti. Ad secundum dico, quod si Pater fuisse incarnatus, fuisse consensu, quod filiatione temporalis diceretur de eadem persona, in qua esset paternitas æterna, & ita consensu posset illa persona nunc dici Pater, tunc Filius, modo non est talis consensu, quia præter eandem persona dicitur. Filius utraque filiatione: cum ergo nunc absolute dicitur Filius distinctio, intelligitur de eadem persona, de quacumque filiatione fuerit sermo; sed tunc cum diceretur Filius, non distinctio intelligeretur una persona; sed nunc una, nunc alia indistincta, secundum quod sermo fieret de filiatione hac, vel illa. Similiter argumentum est ad oppositum, quia non esset tunc consensu, que non est nunc, nisi quia Pater tunc aliqua filiatione, & non relatione sua æterna diceretur Filius matris: ergo & modo Filius dicitur Filius, filiatione alia, quam filiatione æterna. Ad tertium patet ex dictis in solutione dubii, quia Christus post resurrectionem est filius Mariæ, eadem filiatione, qua prius: quia filiatione fundatur super existentiam nature acceptæ per generationem absolute, cui accidit interruptio, dummodo existentia sit eadem: & ideo quæcumque ipsa existentia esset eadem, & aliud extremum idem, & filiatione est eadem: & eadem actione, qua funda-

mentum redit idem, & relatio redit eodem. Et cum arguitur, quod alia productione accipit esse in refutatione; dico, quod illa non tollit filtrationem, quae fundatur super illud esse acceptum primo per generationem, sed tantum sunt duae relationes consequentes duas productiones passivas, quae inveniunt ad idem esse: & una fuit interrupta, sicut & esse fundamenti, altera tunc primo est nova. Ad aliud dico, quod non tantum realiter, & vere dicitur Christus sic filius Mariae, sicut Deus realiter, & vere dicitur Dominus creatura; sed reali generatione passiva accepit illam naturam actualiter existentem, propter quod sequitur ipsam reali filtratione esse filium. Ad aliud etiam dico, quod etiam Deus dicitur formaliter creator relatione rationis; vel etiam nulla relatione; sed denominatione reducta ad genus Relationis; inquantum scilicet terminat relationem in creatura, sicut dictum fuit *disin.* 20. *prim.*; tamen non est creativus per relationem rationis; & hoc intelligendo non de eo formaliter, quod importatur per hoc nomen *creativus*; sed de fundamento; sicut aliquid dicitur calefactivum calore, ut fundamentum potentiae calefactivae; & non relatione fundata in calore. Et ratio ad hoc potest tangi, quia nulla relatio rationis potest esse formalis ratio, quia aliquid potest producere ens reale, quia ens rationis non est in aliquo, nisi ut tantum habeat esse in intellectu, sicut cognitum in cognoscente. Hoc autem esse est diminutum respectu esse existentis realis; & ideo secundum istud esse, non potest esse causa alicujus secundum aliquid esse realis existentis, quod est esse perfectius, neque producti naturaliter, neque artificialiter. Et cum probatur in proposito, quod Deus non est potens creare, nisi ut artifex; Respondeo, quod scientia Dei, cum est in Deo quantum perfectio absoluta, est in eo ex natura rei, sed ipsa non dicitur ars nisi ex respectu ad alia objecta, vel aliquorum objectorum ad ipsam; licet ergo Deus producat creaturas, ut artifex; hoc tamen non est, ut in scientia fundatur respectus rationis, quae sit ratio, quae potest producere, sed tantum ut ille habitus absolutus, qui dicitur esse ars, inest ipsi Deo: ita, quod in forma arguendi est fallacia accidentis, Deus ut artifex est productivus; per relationem rationis est artifex: ergo per relationem rationis est productivus. Major enim est vera, prout medium non accipitur pro ipsa relatione, quam importat artifex; sed pro fundamento ipsius relationis; & minor est vera tantum pro ipsa relatione formaliter. Exemplum, calidum potentia calefactiva est calefactivum: potentia calefactiva est relatio: ergo relatio est calefactivum. Major est vera de potentia sumpta pro eo, quod dicitur potentia calefactiva, sive pro fundamento istius relationis: non autem pro ipsa relatione potentialitatis. Et minor est vera solum pro ipsa potentialitate; & relatio in se importata per ipsam; & non pro ipso absoluto in quo fundatur. Quasi autem scientia Dei absoluta, & ut absoluta possit sufficienter habere totam rationem artis, inquantum ipsa terminat relationes omnium creaturarum, ut artificiorum ad artificem: dictum est *disin.* 35. & 36. *lib. 1. in materia de Ideis.* Ad ultimum concedo, quod

filius

filius est realiter aequalis matri secundum naturam humanam, vel excellentior. Et cum arguitur de illa unitate. Probo, quod ista propositio accepta; scilicet quod aequalitas fundatur super unitatem rationis; est falsa; quia unio est relatio: non enim potest intelligi ratio unionis ad se: quare tunc; quae relatio? aut eadem, quae aequalitas, & tunc idem fundabitur in se: aut est alia; & si alia, aut illa fundabitur super unum; & quare, super quatuor unitatem? si super unitatem, & non super unitatem unionis, idem potest dici de aequalitate: si super unitatem unionis, esse processum in infinitum. Et si dicas, quod ista unio non est materia ad formam in infinitum, quae multarum unionum manifestatur: sed fuit unio paritatis: hoc videtur exponere tantum vocabulum, per alium ejusdem sensus. Idem enim est aequalitas, & talis unitas paritatis. Negare ergo aequalitatem in Divinis esse reale, quia non est ibi unitas paritatis, eo modo, quo antecedens potest habere aliquem intellectum probabilem, est negare idem propter idem, ut quod aequalitas non sit relatio realis; quia non est aequalitas. Et quod additur ad istam conclusionem, quod oportere essentiam bis accipi; non autem bis accipitur, nisi ut habens unitatem unionis; improbat per hoc, quod essentia fundat relationes originis; quae sunt reales; & tamen non est bis accepta ex natura rei. Quod si dicitur ipsam bis accipi in producendo; & producto. Contra; quare quid est bis accipi ex natura rei? aut habere aliqua aliquo modo distincta ex natura rei, & absoluta; & hoc falsum est in proposito; aut tantum habere relationes distinctas ex natura rei, & tunc essentiam fundat ex natura rei relationes originis distinctas, quia bis accipere ex natura rei est ipsam fundare relationes originis reales, quia fundat duas relationes reales; quod nihil est. Ad argumentum ergo dico, quod super unitatem non unionis fundatur aequalitas: sed illa unitas in creaturis, non est unitas singularis: sed natura; & de qua duplici natura tractum est satis in *qu. de indivisione 2. lib. disin.*; & ita in proposito unum fundans aequalitatem non est unitas personae, sed naturae; nec illam oportet distingui vel bis accipi, ad hoc, quod relatio sit realis: sed sufficit, quod ipsa existente eadem, extrema realiter distinguantur, sicut & in relationibus originis. Et tunc ad propositum dico, quod in natura humana in Christo esse unitas aliqua realis minor unitate numerali, & similiter unitas realis in Maria, & ista unitas est fundamentum unitatis aequalitatis in Christo, & Maria, si ponatur fuisse aequalis in natura humana.

DISTINCTIO IX.

Circa istam Distinctionem notandum, in qua Magister agit, & inquiritur: Utrum caro Christi debeat adorari. Quae dicitur.

QUESTIO UNICA.

Utrum Christo debeatur Latria, solum secundum naturam Divinam?

Quod sic videtur: latria est cultus debitus soli summo Domino; ratione summi domini, sed Christus solummodo secundum naturam Divinam est summus Dominus: ergo, &c. Præterea, Christus secundum naturam humanam adoravit, quia ovile: ergo secundum istam habuit superioritatem, & ita propositum. Præterea, quantumcumque illa natura humanæ sit unita Verbo, ipsi tamen creaturæ est: nec excedit limites creaturæ: ergo nec cultus debitus Christo secundum istam naturam debet excedere cultum debitum unicuique creaturæ: huiusmodi est latria: igitur &c. Præterea, super illud Psalmi. *Adorare scabellum pedum eius*, dicit glossa. *Non illa adoratione Latria, qua soli Deo debetur.* Præterea, solum illud est sic adorandum, quod est super omnia diligendum: quia idem, & secundum eandem naturam est summus Dominus, & hinc ultimus, sed Christus tantum secundum naturam divinam est summus diligendus, quia solum secundum eam est summus bonus, & finis ultimus: ergo, &c. Contra hoc Magister in litera adducit auctoritates.

Hic sunt tria videnda, primo qualiter accipitur latria: secundo do debito, qualiter debeatur Deo: tertio cui, & secundum quam naturam Christo debetur.

De primo sciendum est, quod sicut revereri aliquem actum interiori, est bona propria reputare parva, respectu bonorum illius, quem reveretur, cuius bona reputat magna, & est actus virtutis: ita extollere in corde bonitatem alicuius, tamquam summam respectu bonitatis suæ, & a quo ipse magnificans habet totum bonitatem suam, est actus quidem laudabilis, dummodo habeat obiectum sibi convenientem, illud scilicet reverens bonitas excedit bonitatem illius reverentis, & a quo ipse reverens habet bonitatem suam. Hac reverentia summa in actu interiori, respicit solum Deum pro obiecto convenienti ut summum bonum, vel summum Dominum. Huic actui interiori correspondenti alicui actus exterioris, qui sunt signa huius actus interioris: puta in quo atque lege aliqua sacrificia, vel aliqui ritus, vel genuflexiones protestantes istam reverentiam summam Domino exhibendam, & summam esse dominationem in eo, cui talia exhibentur, & subjectionem esse ad illum in exhibente. Ex istis actibus interioribus frequenter elicitis, & similiter ex actibus exterioribus, potest generari quidam habitus inclinans ad facilius, & promptius, elicendum talem actum: & sicut tales actus erant boni, quando erant debite arietantionari, ita habitus generatus ex talibus actibus frequenter elicitis, est bonus. Sic ergo hoc nomen *Latria*, potest æquivoce recipi: uno modo pro cultu, sive reverentia exhibita Deo in actu interiori ratione summi domini, vel summi boni, vel pro

pro reverentia exhibita Deo actu exteriori: (a) vel pro habitu inclinante ad talem actum, & ille habitus, cum sit contentus rationi rectæ, virtus est: & non Theologica, quia non habet pro obiecto immediato bonum inæternum: sed nonotem deferendum Domino inæcreato. Est ergo virtus moralis, & potissima continetur sub iustitia, quia redditur superiori, quod sibi debetur. Questio autem ista non est de latria virtutis, sed de actu, quia tentio, vel debitum non est proprie pertinens ad virtutem, sed ad actum aliquem virtutis generativum, vel a virtute elicatum, quia ille immediate in potestate nostra est.

De secundo articulo, qualiter, & quando debeat hoc debitum reddi, dico, quod de isto actu bono est præceptum affirmativum: rationabile enim est creaturam intellectuales obligari, ad aliquando recognoscendam, & reverendum summam Dominum suum. Hoc autem præceptum, sicut alia præcepta affirmativa obligant semper, sed non ad semper: & potest poni quod obligatio ad istum actum pertinet ad primum præceptum primæ tabule: *Non habebis Deos alienos*, &c. Quod præceptum non est tantum negativum de prohibendo adorationem exhiberi alicui, cui non convenit: sed affirmativum, ut habeatur Deus verus, & ut tanquam Dominus adoretur, quod bene exprimit illud Deuteronomio. 6. quod allegat Salvator, Math. 4. *Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies* (b): ubi ponitur præceptum affirmativum de adoratione, & cum exclusione adorationis, seu servituti exhibendæ alii, sicut & ibi, *Non adorabis Deos alienos*, prohibetur idololatria. Hoc autem præceptum affirmativum non potest perpetuo impediri ab executione actus, quasi nunquam occurrat opportunitas exequendi actum huius præcepti, sicut de illo præcepto, *Honora parentes*: potest enim perpetuo non occurrere opportunitas necessaria honorandi parentes. & ita potest illud præceptum observari perpetuo sine transgressione, est namque actus huius præcepti fiat: quia non est obligatio ad actum illum nisi pro tunc, quando opportunitas occurrat, nihil autem potest excludere pro semper opportunitatem adorandi Deum: & ideo similiter ad actum huius præcepti affirmativi aliquando elicendum tenetur quilibet adultus. Et pro tempore legis Mosaicæ videtur determinatio fuisse facta ad actum huius præcepti pro illud tertium præceptum, *Sabbatum Sanctificum*. Quod etiam tunc præceptum tempore legis nature, ut scilicet aliquis determinato tempore vacaret homo ad operibus servilibus. Et in hac lege negatione non esset observatio præcepti, sed in actu positivo, in sanctificando, id est magnificando Deum. Pro tempore vero Legis Evangelicæ, cultus ille exhibendus Deo in sanctificatione Sabbathi, determinatur exhibendus de Deo nato: & etiam determinatur quantum ad actum illum secundum, qui debet exhiberi, puta in oblatione illius summi Sacrificii, scilicet Eucharistiæ (c) quam debet Sacerdos offerre pro se, & pro populo: &c.

G 3

in

a Latria duplex, interior & exterior. b Exo. 20 c Hebr. 9.

in illa oblatione, populus etiam offert spiritaliter, scilicet qui tenent audire Missam totam, die Dominico, secundum illud de *conf. dist. 1. cap. Missa*. Et si aliqua necessitas exisset ab executione hujus actus, quem determinavit Ecclesia, necesse est implere illum in aliquo equivalente, ut saltem die illo specialiter deputate cultui divino, aliquis actus habeatur relat. immediate in Deum, ad ejus reverentiam. Utrum autem aliquo alio tempore teneatur quis ad eum hujus precepti, scilicet ad actum adorationis, praterquam in tempore illo determinato, primo in lege nature, & postea in Legge Moysaica in Sabbatho, & jam in tempore Evangelij in die Dominico: dubium est; tamen hoc est certum, quod illis diebus saltem videtur adoratio aliqua necessario exhibenda.

De tertio articulo, cum quaeritur, ut debeatur Christo solummodo secundum naturam divinam, dico, quod *vel solummodo*, potest accipi dupliciter, scilicet categorice, vel synecogorematice. Primo modo concedo, quod sic, quia sufficiens ratio summi adorabilis est in Christo considerato secundum solam naturam divinam. Si autem teneatur synecogorematice, tunc notat exclusionem ab uno extremo respectu alterius extremi; hoc etiam modo distinguo, quia *solummodo*, potest excludere aliquid, vel a termino adorationis, vel a ratione adorandi. Primo modo dico, quod non solummodo secundum naturam divinam est Christus sic adorandus, quia a termino adorationis non debet excludi natura humana, quasi ipsam includendo non possit totum adorari. Hoc dicit Damasc. lib. 3. c. 8. *Christus Deus perfectus, & homo perfectus, quem adoramus cum Patre*; & Spiritu sancto, una adoratione cum incommutabilis carne ejus, non inadordabilem carnem ejus dicentes: adorantur enim in una Verbi hypostasi, quae ejus hypostasi facta est. Et paulo post: *nam personam Dei Verbi duabus ipsi reductis naturis*. Exemplificat postea: *Timo lignum tangere propter ligni mixturam ignem*. In illa auctoritate Damasc. ly cum, accipitur associative, non autem copulative, ut sit sensus: Adoramus Verbum cum carne idest, habens carnem sibi unitam; non autem cum carne, hoc est carne adoramus, quasi sit propositio copulativa; & hoc considerando carnem, ut caro est, & non ut unita divinitati, & ergo non debet excludi a termino adorationis caro, licet ipsa non sit ratio adorandi. Exemplum ad hoc est de Rege & purpura, quia etsi Rex propter se, & in se sit adorandus, tamen ipse cum purpura adjuncta est etiam adorandus; non quod purpura sibi adjuncta sit causa adorationis: ita caro non est adorabilis in Verbo, ut sit ratio adorationis in Verbo. Aliud exemplum est de toto, & partibus, si reveretur hominem propter sapientiam, vel virtutes, totum reveretur, corpus scilicet, & animam, non animam, excludendo corpus ab ipso reverito. Similiter cum totum hominem adoro, non honoro precise caput, excludendo alias partes ab illa adoratione. Sumendo autem secundo modo, scilicet prout *ly solummodo*, excludit aliquid, ut rationem adorandi, potest dici, quod solummodo secundum naturam divi-

vinam est adorandus, excludendo aliam naturam, ut est ratio adorandi: quia nulla alia est ratio summi domini, nec ratio adorationis debita summo domino: sicut nec corpus est ratio adorandi virtuosum.

Sed contra hoc arguitur, quod summum dominum non consequitur immediate naturam divinam, quia secundum August. 1. de *Trin. cap. ult.* non fuit Dominus, nisi ex tempore, sicut creatura fuit letata: summum ergo dominum est ratio creationis, per quam creatura accepit totum esse suum a Deo: sed tanta ratio domini videtur competere Deo propter beneficium redemptionis: sicut creationis; ergo ita debetur cultus latius redemptori, ut redemptor, & ratione redemptionis, sicut creatori ratione creationis. Assumptum etiam de equalitate domini in creatore, & redemptore respectu creati, & redempti, probatur multipliciter. Primo per illud Apostoli, 1. ad Corinth. 6. *Empti enim estis pretio magno glorificati, &c.* Igitur per hoc sum servus ejus, quia redemptus. Hoc etiam confirmatur per Gregorium in illo cantu benedictionis cerei Paschalis. *Exultet iam Angelica*, ubi dicit, quod *nihil nasci profuit, nisi redimi profuisse*. Tantum ergo boni coniterur per redemptionem, quantum per creationem. Quod etiam confirmatur, quia per redemptionem coniterur bonum gratiae, & gloriae, per creationem tantum bonum naturae: igitur, &c. Ex his ergo concluditur, quod cum Christus fuerit redemptor secundum naturam humanam, quod fecundum illam ut secundum rationem adorandi, non absolute, sed ut ipsa fuit ratio redimendi, debetur Christo adoratio, quae & creatori.

Respondeo, & dico quod etsi ad majus sumum non possit aliquis obligari, tamen ex alia ratione potest ad idem multipliciter obligari. Exemplum de religioso vovente castitatem, & postea suscipiente Ordinem sacros. Ita potest concedi, quod redimere principaliter, vel melius ipsam redemptionem proficere, si est tantum bonum confersens nobis, quantum confert nobis creatio, & per consequens tantam in nobis servititem exigit ex opere creationis, tunc ei, qui principaliter efficit redemptionem, debetur summa adoratio, tanquam ex ratione alia: sed non major adoratio illa, quae sibi detur ex creatione, quia summa debebatur ex creatione. Et istud est verum, si aliquod bonum communicatum creaturae sit ratio colendi conferentem ut dominum, & non ipsa bonitas intrinseca conferentis; puta si per impossibile esset plures dci, & unus creasset nos, & non alter, si teneretur unum adorare, scilicet creatorem, & non alium, qui non creasset nos, tunc bene potest dici quod si per efficientiam redemptionis collatum sit tantum bonum, quantum per creationem, tanta servitus debetur ratione redemptionis toti Trinitati, quae principaliter efficit istam redemptionem, quanta ratione creationis eo quod ista sunt distinctae rationes, propter quas debetur sibi adoratio, pater. Si autem summa bonitas intrinseca Deo, est ratio adorandi, cum ista non sit alia, & alia propter alium, & alium affectum collatum crea-

creaturæ, non sunt plures rationes adorandi Deum quæcumque beneficiis nobis conferat. Si teneatur istud secundum: tunc argumentum tuum applicatum ad Christum, ut Redemptorem non concludit: quia illa natura, in qua exercuit opera redemptionis, non habet illam bonitatem infinitam intrinsecam, qualitercumque ipsa esset ratio, vel principium concedendi nobis maximum bonum. Si autem teneatur primum, scilicet, quod non tantum bonitas intrinseca fit ratio adorandi, sed ipsa ut communicativa maxime boni in nobis, & hoc primatio esse, & propter se, & non propter aliquam retribui ionem; secundum illud *Psalm.* *V. Bonorum meritorium non indiget, &c.* (a) tunc potest responderi, quod Christus secundum naturam humanam est sicut Redemptor, non tamen secundum istam naturam principaliter efficit redemptionem, sed tota Trinitas: & ita salutem nobis collatam per redemptionem tantum efficit meritoque, ut homo: non autem debetur summa reverentia ei, a quo non principaliter, sed secundario habemus summum bonum.

Sed restat una dubitatio, quæ adoratio debetur Christo, secundum quod homo, ita quod illa natura, in qua exercuit opera redemptionis nostræ, ut meritoria salutaris nostræ, sit ratio hujus adorationis. (b) Et si dicatur, quod hyperdulia, quæ est extrema reverentia exhibita creaturæ. Contra hoc arguitur multipliciter. Primo, quia hæc reverentia hyperdulia debetur sibi absolute secundum illam naturam, secundum quam sibi plenus gratia; est non redemit nos; ergo nunc debetur sibi major, quando in illa natura, ut Mediator, redemit nos. Item secundum illam naturam est caput Ecclesie secundum Augustinum, super illud *Joan. Ego sum visus* (c): habet ergo influere gratiam in totam Ecclesiam: ergo tota Ecclesia sibi specialiter tenetur, quam si non esset caput, nec haberet influens sed si haberet solum tantam gratiam personalem, quantum habet, debetur sibi summa hyperdulia, licet non esset tunc caput: ergo modo debetur sibi major. (d) Præterea, una ratio ponitur ab aliquibus, quare non potuit reparatio hominis fieri per puram creaturam; quia tunc non esset perfecte restitutus ad illam excellentiam, quam habuit prius: quia tenetur servire illi creaturæ, que eum reparasset, & non tenetur servire soli Deo: ex creatione tenetur servire soli Deo: ergo oportuit reparatorem esse Deum. Ista ratio non concluderet, si tantum adorationis hyperdulia esset adorandus Christus: passus enim bene homo restitui ad istam excellentiam, ut solum Deum tenetur adorare creaturæ latria, & alium mediatorem tenetur adorare adorationis hyperdulia: non enim tenetur alium adorare latria; si modo natura humana in Christo non est ratio alterius adorationis ab hyperdulia; igitur oportet modo eum non tantum esse adorare. Præterea, *Antim. 2. Cur Deus homo cap. 14.* probat, quod vita illius hominis erat melior, five majus

bonitas, quam omnia peccata, que non immediate erant in personam divinam, erant mala, vel possent esse mala; loquitur autem de vita creati, qui privabatur per mortem, quia occisionem eius dicit esse gravius peccatum omni alio, quod non immediate committeretur in Deum. Detestabilissimum enim erat secundum eum, illum hominem privare vitæ, quam omne peccatum non immediate in Deum committere: sed in omni alio peccato avertitur voluntas a summo bono: ergo detestabilissimum est vitam auferre ab isto homine, quam in quocunque alio peccato averti a summo bono, si non immediate avertatur ab eo: æque & ista vita erat magis diligenda, quam summum bonum, vel æque: & ita erat ut bonum infinitum adorandum. Vel aliter potest argui ex dicto *Antim.* quia illud bonum erat tantum bonum, quantum erat privatio ejus mali, & privatio ejus erat majus malum, quam omnia mala, que possent esse infinita: ergo illud malum iuit pejus aliis malis infinitis, ergo bonum sibi oppositum fuit bonum æquale infinito: ergo Christo secundum naturam humanam debetur adoratio eadem, quæ debetur bono infinito.

Quantum ad istum articulum, potest dici, quod sicut latria exhibenda potest poni ratio, bonitas intrinseca adorni absolute; vel bonitas illa ut communicans se adoranti; & hoc primo & principaliter secundum maximum bonum adorantis: ita etiam potest poni ratio adorationis hyperdulia: vel bonitas intrinseca adorni absolute: vel ne per ipsum, tanquam per causam secundam, communicatur adoranti magnum bonum. Si prima via teneatur, non debetur Christo secundum naturam humanam adoratio major, vel ex alia causa, puta ex hoc, quod est Redemptor, quam si non fuisset Redemptor, sicut nec secundum illam opinionem debetur Deo major latria, vel ex alia ratione latriæ, si est creator, quam debetur ei, si non esset creator. Si autem alia opinio teneatur, potest hic dici de hyperdulia, sicut ibi de latria respectu Dei, scilicet quod Christus, quia Redemptor, vel debetur major reverentia, quam sicut esset Redemptor: & hoc si illa, que debetur ei tunc, non esset maxima; vel si illa esset maxima, debetur sibi modo eadem ex alia ratione, & hoc videntur rationes probare. De prima patet, quia procedit de ipso ut est mediator, & causa meritoria salutis nostræ, & de alia ut est caput Ecclesie. Aliæ due que procedunt de auctoritatibus debent solvi. Prima de perfecta reparatione hominis concludit de congruo, quod persona redimens, & meritorie salvans, fuerit Deus: ut si eadem personæ debeamus illam summam hyperdulia, que ei debetur ratione Redemptiois meritorie factæ, cui etiam debeamus adorationem latriæ ratione creationis; sed non censimus propter hoc minus perfecte reparari, si illam reverentiam, quam debemus meritorie salvanti, inquantum meritorie salvans, debeamus exhibere alteri, quam ei, cui debemus latriam; sicut modo Mariam adoramus hyperdulia, & omnes alios Sanctos dulia: nec tamen propter istam adorationem magis sumus depressi, quam si solus Deus esset adorandus.

Ess.

a Christus: ut homo tantum meritorie redemit nos.

b Quæ adoratio debetur Christo homini.

c *Joan. 15.* d *S. Thom. dist. 20. hujus q. 3.*

Essentiam autem multum depreffi, si alicui alteri deberemus illam adorationem, quam debemus Deo: quia tunc essentiam sibi valde subiecit, quod concluderet maximam insolentiam, vel infirmitatem nostram. Exemplum huius est, magis congruit ut pareat nutriet, quam alius, ut sic eidem persone debeam eandem reverentiam, que debetur genitori, & nutritori. Si autem alius nutriet, deberem unam reverentiam patri, & aliam alteri: & ita essent aliquo modo subiectus pluribus personis, sed non equali subiectione. Ad aliud dico, quod illa vita creata non fuit bonum infinitum formaliter, nec summe diligenda; unde Trinitas voluit eam non esse in morte, ex quo voluit mortem; sed averti a Deo in uno, est gravius, quam averti ab eo in alio, & tanto gravius, quanto conversio ad illum esset melior ceteris partibus, & diligendo autem illam naturam humanam in Christo, que erat optima creatura, quantum ad plenitudinem gratie, summa conversio potuit esse in Deum, que fit per actum utendi creatura: quia illa creatura erat maxime conjuncta sibi, & maxime referibilis in Deum ut in finem: ergo avertio a Deo circa illud obiectum, odiendo scilicet illam vitam eo, quam Deus voluit odire, erat pessima avertio: & ita occisio illius hominis erat gravissimum peccatum, quantum erat ex parte obiecti. Et quod dicitur, quod fuit gravius omnibus aliis peccatis etiam possibilibus non immediate commissis in Deum: potest dici, quod cum illa habeant gravitates distinctas, & una illarum non includit aliam; gravitas illius quantum ad intentionem, maxima erat; sed in aliis peccatis erat maxima, quantum ad extensionem. Utrum autem illa vita fuit tantum bonum, ut ejus oblatio sufficeret ad delendum infinita mala, de hoc inferius in materia de satisfactione Christi pro peccato nostro.

Ad argumenta, (a) Ad primum principale, secundum, & tertium dico, quod probant, prout ly *solummodo*, tenent syncategorematicè, & ut excludit omne aliud a natura divina, ut rationem adorandi, & in naturam humanam. Quia si natura humana esset ratio adorationis latrie, ipsa separata a Verbo esset ratio ejusdem adorationis: quod falsum est secundum Augustinum in liteta: quia si natura illa separaretur a Verbo, illi homini nunquam servio, hac scilicet servitute latrie. Ita etiam exponenda est glossa illa super Psalm. vel potest exponi de ipsa carne, ut termino adorationis totali, ita quod ibi sitatur in ejus consideratione, & adoratione. Ad ultimum argumentum, qui dicitur bonitatem intrinsecam summi esse rationem adorationis; concederet majorem, & minor potest distinguere sicut & questio principalis; & eo modo, quo conceditur ad questionem, quod sic, & minor est vera, & conclusio vera: & in eo sensu, quo dictum est ad questionem, quod non, minor est falsa: Qui autem teneret, quod ratio adorationis fit bonitas summa, ut communicans se summe ipsi adoranti, quamvis concedat, quod summe adorandum fit summe diligendum, non tamen concedit e converso.

Sed

Sed dubium videtur quomodo Christus secundum naturam humanam, hoc est, illud totum non exclusa natura humana, sit summe diligendum, sicut hoc totum ponitur adoratum, non excludendo naturam humanam a termino adorationis: cum enim unio illa non fit summe diligenda, quia est bonum creatum: ergo nec ipsum totum, quod habet totalitatem suam per illam unionem. Possent dici, quod vel actus diligendi distincte respicit naturam diligibilem sicut obiectum alicujus in diligendo: & ita non totum summe diligitur, quod tamen adoratur summa adoratione: quia adoratione consueti exhibetur potest, dilectio autem potest distincte naturam in termino adorationis. Sed si dilectio tenere potest æque confuse in obiectum, sicut adoratio, potest concedi, quod Christus habens naturam humanam, sit summe diligendus, licet natura humana non sit ratio summe diligibilis, neque etiam unio nature humane ad Verbum qualitercumque sit; sicut Trinitatem adoramus una adoratione, & diligimus una dilectione, non excludendo proprietates personales ab essentia; que tamen proprietates non sunt formaliter infinite: ita etiam totum est in adoratione, non nimis distinguere naturam illam creatam a Verbo, sed Verbum subsistens in duabus naturis, adorare: & ita Verbum habens naturam humanam potest summe diligi, licet ipsa natura summe non diligitur, neque etiam summe diligitur unio nature ad Verbum, quo fit creatura. Non enim videtur, quod aliquis debeat velle peccare mortaliter, nisi illa unio non esset, cum pro esse nullius creati salvando, fit peccandum mortaliter: neque enim illa unio præcisè considerata beatificaret naturam intellectualem, licet terminus unionis beatificaret, quia est bonum infinitum, & ita super omnia diligendum.

DISTINCTIO X.

Circa istam decimam Distinctionem, in qua Magister agit de communicatione idiomatum respicientium personam Filii, quaeritur unum de communicatione idiomatum ad nobilitatem pertinentium.

QUESTIO UNICA.

Utrum Christus sit Filius Dei adoptivus?

Videtur quod sic, quia Christus est prædestinatus esse Filius Dei a Romano. i. ergo est adoptivus. Probatio consequentia, prædestinare enim est ad hereditatem adoptare: ergo Deus prædestinans Christum esse Filium Dei, adoptat prædestinatum ad hereditatem: quia præordinat ad hereditatem: & hoc per actum voluntatis: igitur, &c. Præterea, dignitatis est in homine esse Filium Dei adoptivum, quia non convenit alicui nature non intellectuali: ergo hoc Christo convenit.

Item